

Алатау

Қоғамдық-саяси газет / Общественно-политическая газета

@ alatau.offset@mail.ru
alatau_gazeti
alatau_gazeti

АШЫҚ ӘНГІМЕ

«ҚАРАШАНЫҢ ЕМЕС, ҚАРА БАСТЫҢ ҚАМЫН ОЙЛАП КЕТТІК»

ЖУРНАЛИСТ МАМАНДЫҒЫ – ҚИЫНДЫҒЫ МЕН ҚЫЗЫҒЫ ҚАТАР ЖҮРЕТІН, ЖАН-ЖАҚТЫ БІЛІМДІЛІКТІ ТАЛАП ЕТЕТІН ЖАУАПТЫ САЛА. ТӨРТІНШІ БИЛІК ӨКІЛДЕРІ ДЕП АТАЛАТЫН БҰЛ МАМАНДЫҚ ИЕЛЕРІНІҢ БАСТЫ ҚАРУЫ – СӨЗ, ҚОРҒАҒАНЫ ХАЛЫҚТЫҢ МҮДДЕСІ. ОСЫ ЖОЛДА ҚАЛТҚЫСЫЗ ТЕР ТӨГІП КЕЛЕТІН МАЙТАЛМАН ЖУРНАЛИСТ БОЛАТ АБАҒАННЫҢ ЖОЛЫ ЖУРНАЛИСТИКАДА ҚАЛАМ ТЕРБЕП ЖҮРГЕН БІЗГЕ, КЕЙІНГІ ЖАСҚА ҮЛГІ. 28 МАУСЫМ – ЖУРНАЛИСТЕРДІҢ КӘСІБИ МЕРЕКЕСІ ҚАРСАҢЫНДА ҚАЛАМҒЕР АҒАМЫЗБЕН ӘНГІМЕЛЕСКЕН ЕДІК.

АЛАТАУ: – Болат аға, осы салада қызмет етіп келе жатқаныңызға отыз жылдан асты. Көрген-түйгеніңіз мол. Олай болса, әңгімені журналистикадағы жүріп-өткен жолыңыздан бастасаңыз.

Болат АБАҒАН: – Мен журналистикаға кешірек келген адаммын. Мектепті бітірген 1978 жылы Семей қаласындағы педагогикалық институттың (қазіргі Шәкәрім атындағы университет) филология факультетіне түсуді ойладымын. Алайда, алғашқы талпынысым сәтсіз болды. Одан кейін Отан алдындағы борышымды өтеуге аттандым. Әскерден келген соң жеті жылдан кейін ғана ҚазМУ-дің студенті атануыма қолым жетті. Ол кезде жұмыс істеп жүрген адамдарға жоғарғы оқу орнында күндізгі және сырттай оқуға жағдай қарастырылатынды. Оқуға түсемін деушілерге дайындық курстары болды. Күндіз құрылыста жұмыс істеп, кешке курсқа бардым. Алайда, дайындық курсына ілігудің өзі қиын еді. Арнайы емтихан тапсырып барып өткендері ғана оқыды. Осылайша, 1985 жылы дайындық курсына қабылдандым. Сол кездегі жолымды ашқан ғылым мен педагогика саласына зор үлес қосып, артына мол мұра

қалдырған профессор Алма Қыраубаева болатын. Курсқа қабылданар алдында оқытушылармен арадағы әңгімелесуде Алма апайым: «Мына бала әдебиетке жақын екен», – деп жылы лебізін айтып, менің курсқа қабылдануыма себепші болды. Өзім де бала кезден қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болуды армандадым. Сондықтан дайындық курсына бардым. Негізінде, дайындық курсы деген жалпылама атаумен гуманитарлық факультеттерді (филология, журналистика, заң) қосып, бірге оқытатынды.

Ал енді менің қазақ тілі мен әдебиетті таңдауыма мектепте осы пәндерден дәріс берген Қанипа Бітібаева, Кеңесхан Тәкенов сынды ұстаздарымның әсері мол болды. Осы мұғалімдердің тәлім-тәрбиесін көріп өскендіктен солардай білікті мұғалім болуға ұмтылдым. Алайда, дайындық курсына іріктеу кезінде филологияға үміткер көп болып кетті де, бұрын газет-журналға мақаласы шыққандарды журналистикаға шақырды. Мен көп ойланбай, журналистиканы таңдадым. Дайындық курсында білім алған кезімде де өте мықты оқытушылар: Бектұрғанов, Тасымов, Сейділиев, Құныпия Алпысбаевтар сабақ берді. Кешкі

алтыға дейін жұмыс істеп, 18:00-ден түнгі 23:00-ге дейін дайындық курсы оқыдым. Сегіз ай бойы білімімді жетілдірдім. Дайындық курсы оқудың пайдасы емтиханнан сүрінбей өтсең жоғары оқу орнына конкурстық қабылданасың. Мен емтиханның барлығын жақсы тапсырдым. Осылайша, мұғалім боламын деп жүріп журналистикаға бет бұрып кеттім. Аталмыш оқу орнының сырттай бөлімін 1991 жылы бітірдім. Одан кейін де бірнеше жыл құрылыс саласында жүруге тура келді. Себебі маған берілетін үлкен үйдің кезегі жақындап қалған еді. Дәй тұрғанмен мемлекеттік емтихан тапсырғанда комиссия төрағасы С.Бердіқұлов ағамыз: «Сендер аудандық газетті басқарып, жұмыс істесеңдер де

мынаның білгенін білмей тұрсыңдар», – деп мені меңзеп, біраз дүниені айтып, зачеткама бестік баға қойып берді. Сол жерде жұмысқа да шақырды. Бірақ мен берілуі тиіс үлкен үйді алып алайын деп бас тарттым. Ол болса: «Үйіңді алғанда, мені шақыруды ұмытпа», – деп өзілдеді. Алайда, үлкен үйге қол жеткізе алмадым. Ақыры, 1994 жылы облыстық «Жетісу» газетіне жұмысқа тұрдым. Бұл басылымға келгенге дейін мақалаларым «Қазақ әдебиеті», «Егемен Қазақстан», «Халық кеңесі», «Өркен» газеттеріне жарияланып тұрды. Көбіне сыни мақалалар жазатынымын.

Жалғасы 9-бетте

БАСПАСӨЗ - 2024

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
жазылу жалғасуда

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға – 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы

1 жылға – 4477,20 теңге.

ауыл тұрғындары үшін

1 жылға – 4700,80 теңге.

Продолжается подписка
на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

на год – 3640 тенге.

для города областного значения через "Казпочту"

на год – 4477,20 тенге.

для сельского населения

на год – 4700,80 тенге.

Индекс: 15534

ӘЛЕУМЕТ

АЛАКӨЛ ЖАҒАЛАУЫНДАҒЫ ЛАГЕРЬДЕ қажеттілігі бар 160 бала демалады

АЛАКӨЛ АУДАНЫ АҚШИ ЖАҒАЛАУЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН «ЖАНСАЯ» ЖАЗҒЫ САУЫҚТЫРУ ЛАГЕРІ ЖАҢА МАУСЫМДАҒЫ ӨЗ ЖҰМЫСЫН БАСТАДЫ.

Облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының басшысы Ермек Мизамбаевтың айтуынша, өткен жылы жазғы кезеңде бұл лагерь 127 баланы тегін қабылдады. Биылғы жылы да осындай 160 баланы 1 заңды өкілімен тегін демалту жоспарланып отыр.

– Бұл орталық 40 орынға есептелген. Әр баланың демалу ұзақтығы 5 күн. Балаларды қабылдау I-III топтағы мүгедектігі бар баланың тіркелген жері бойынша дәрігердің ұсынысы немесе қорытындысы негізінде жүзеге асырылады. Орталыққа жол жүруді ұйымдастыруды заңды өкіл немесе еріп жүретін адам тұрғылықты жерінен Үшарал қаласына дейін дербес жүзеге асырады. Бұдан әрі оларды Ақши ауылына, лагерьге жеткізуді орталықтың өзі ұйымдастырады, – деді облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы басшысы Ермек Мизамбаев.

Өткен жылы да аталмыш лагерьде болып, сауықтыру шараларын қабылдаған

ерекше қажеттілігі бар Тәуекел биыл да анасы Ажармен бірге орталыққа келген. «Алакөлдiң суы шипалы. Оған қоса пансионаттың көлдiң жағасында орналасқаны бiз үшiн қолайлы. Мұнда балаға да, анаға да барлық жағдай жасаған», – дейдi Ажар.

Сол сияқты Мөлдір Ахметова ұлы Қасен Әлиханды мұнда алғаш рет әкеліп отыр.

– «Жансая» лагерьіне алғаш рет келіп отырмыз. Аспаздар, медбикелер, жалпы сауықтыру орнында жұмыс істейтін қызметкерлердің бәрі де сондай мейірімді, өз ісіне берілген мамандар. Су да, сауықтыру шараларын жасайтын азаматтардың ақжарқын көңілі де – бәрі балама оң әсер етеді деп сенемін, – дейді ол.

Еске салсақ, 2023 жылы сапалы әлеуметтік қызметтер көрсету мақсатында Алакөл ауданы әкімдігінің бұрынғы резиденциясының ғимаратына жөндеу жұмыстары жүргізіліп, 6 жастан 18 жасқа дейінгі мүгедектігі бар балаларға арналған Алакөл көлінің жағалауында

«Жансая» оңалту бөлімшесі бар. қарасты «Жансая» жазғы сауықтыру лагерьі ашылған болатын. Лагерьдің негізгі мақсаты – медициналық, психологиялық, кәсіптік және әлеуметтік оңалту шараларын жүргізу арқылы мүмкіндігі шектеулі

балалардың әлеуметтік мәртебесін қалпына келтіру және оны әлеуметтік ортаға бейімдеу.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

ДЕНСАУЛЫҚ

94 МЕДИЦИНАЛЫҚ НЫСАН ТҰРҒЫЗЫЛАДЫ

ЖЕТИСУ ОБЛЫСЫНДА ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНДАҒЫ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ДАМУ ТҰРҒЫЗЫЛАДЫ, СОНЫҢ 59-Ы «АУЫЛДЫҚ ЖЕРЛЕРДЕГІ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУДЫ ЖАҢҒЫРТУ» ҰЛТТЫҚ ЖОБАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ САЛЫНАДЫ, СОЛ ҚАТАРДА ДӘРІГЕРЛІК АМБУЛАТОРИЯ, ФЕЛЬДШЕРЛІК-АКУШЕРЛІК ПУНКТ, МЕДПУНКТ БАР. НЫСАНДАРДЫҢ 27-СІ БЛОКТЫ-МОДУЛЬДІ ҚҰРЫЛЫС БОЛАДЫ. БҰЛ ТУРАЛЫ ЖЕТИСУ ОБЛЫСЫ ӘКІМІНІҢ БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ ХАБАРЛАДЫ.

Облыстық денсаулық сақтау басқармасының мәліметінше, 2022 жылдан бері өңірде 40-тан астам нысан салынған. Осы орайда 2022 жылы 12, 2023 жылы 22 БМК медпункт тұрғызылған. Ал биыл денсаулық сақтау саласына бөлінген қаражат көлемі өткен жылмен салыстырғанда ұлғайып, 92,3 млрд. теңгеге жетіп отыр. Соған сәйкес жаңа медициналық нысандар салынып, мекемелердің материалдық-техникалық базасы нығайтылуда.

Басқарма мамандарының айтуынша, медициналық ұйымдардың материалдық-техникалық базасын жақсарту үшін соңғы екі жыл-

да жергілікті бюджеттен 5 млрд. теңге бөлінген. Соның нәтижесінде медициналық ұйымдардың заманауи құралдармен жабдықталу деңгейі 93 пайызға жетіпті. Мұның бәрі өз кезегінде жергілікті жерлерде дұрыс диагностика-лау мен сапалы емдеуге, сырқаттың алдын алуға оң ықпалын тигізбек.

Өткен жылы 3,1 млрд. теңгеге 300 бірлік медициналық техника мен 29 бірлік санитарлық автокөлік сатып алынса, биыл да осы мақсатқа 4,7 млрд. теңге қарастырылып отырған көрінеді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ

АҚ ҰНТАҚ – ЕҢ ҚАУІПТІ АУРУЛАРДЫҢ БІРІ. БҰЛ БІРІНШІ ЖЫЛЫ ФАБРИКАЛЫҚ ҚЫЗЫЛШАНЫ ЖӘНЕ ЕКІНШІ ЖЫЛЫ ТҰҚЫМДЫҚ ҚЫЗЫЛШАНЫ ЗАҚЫМДАЙДЫ. АУРУ КӨП ТАРАЛҒАН КЕЗДЕ ӨСІМДІКТИҢ БАРЛЫҚ МҮШЕСІН АҚ ҰНТАҚ БАСЫП КЕТЕДІ.

ҚАНТ ҚЫЗЫЛШАСЫНЫҢ АҚ ҰНТАҚ АУРУЫ

А.Сағитов пен Б.Дүйсебековтің «Аса қауіпті және зиянды организмдердің (зиянкестер, аурулар, арамшөптер) фитосанитарлық мониторингі» атты кітабында ақ ұнтақпен ауырған қызылша жапырақтағы қанттың және басқа органикалық заттардың синтездеу процесі бұзылатыны, қоректік заттардың тамыржеміске баруы нашарлайтыны айтылады. Осыдан кейін жапырақтар сарғайып, құрай бастайды екен. Ақ ұнтақ ауруын тудыратын микроағзалар өсімдік қалдықтарында, аналық қызылшаның басында және тұқымда қыстап шығады. Қызылша егісін арамшөп жапырақтары мен тамыржемістерінің қалдықтарынан әбден тазарту арқылы ауруды жоюға болады. Қызылшаны ауыспалы егісте жақсы алғы дақылдан кейін орналастыру, тыңайтқыштарды дұрыс пайдалану, суаруды дұрыс жүргізу және басқа агротехникалық шаралар арқылы

қызылшаның ақ ұнтақ ауруына қарсы төзімділігін арттыруға болады.

Жапырақтың мезгілінен бұрын сарғаюы өнімді 10-20 пайызға, қанттылықты 0,5-1,5 пайызға кемітеді. Ақ ұнтақ ауруымен ауырған тамыржеміс сақталу кезінде шірік ауруына көп шалдығады. Ақ ұнтақ ауруы шілде айынан бастап қазан айына дейін қызылша алқаптарына жаппай таралады. Күресу шаралары: Жақсы сұрыпталған тұқым егу; Ауыспалы егістікті қолдану; Органикалық және минералдық тыңайтқыштарды жеткілікті мөлшерде беру. Аурудың алғашқы белгілері біліне бастағанда фунгицид препараттарымен химиялық өңдеу жұмыстарын жүргізу қажет.

Ж. АЙДЫНҚЫЗЫ,
«РФД ж БӨ» РММ
Ескелді аудандық филиалының
фитопатологы.

МАМАН МІНБЕРІ

МӘНГІЛІК ЕЛДІН МӘНГІЛІК ТІЛІ

«ТІЛ – КЕЗ КЕЛГЕН ҰЛТТЫҢ БОЛМЫС-БІТІМІН ДАРАЛАЙТЫН АСЫЛ ҚАЗЫНАСЫ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІГІН КӨРСЕТЕТІН ЕҢ МАҢЫЗДЫ ҚҰНДЫЛЫҚ. ҚАЗАҚСТАНДА ТҰРАТЫН ЭТНОСТАРДЫҢ ТІЛДЕРІНЕ ҚҰРМЕТ КӨРСЕТУ, ОЛАРДЫҢ АНА ТІЛІ МЕН ТӨЛ МӘДЕНИЕТІН ДАМУЫНА ЖАҒДАЙ ЖАСАУ – МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ МАҢЫЗДЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТТЕРІНІҢ БІРІ.

Тіл мемлекеттің тұғырлы тірегі, халықтың рухани байлығы, өткені мен болашағының айқын көрінісі. Ана тілінің қадір-қасиетін біле білген халқымыз оны ұлттың рухына, қазына байлығына балайды. Себебі тіл халықтың жаны, сәні, тұтастай кескін-келбеті, ұлттық болмысы.

Қазақ тілі өте бай, орамды, көркем тіл. Тіл арқылы өнер-білімді, мәдениеттілікті, қоғамның белсенді азаматы болуды сол тіл арқылы үйренеді. Халық

өзінің ғасырлар бойы жасаған асыл мұраларын ұрпақтан ұрпаққа алдымен ана тілі арқылы табыс етеді. Сондықтан ана тілін білмей, ұлттық мәдениетті жете меңгеру мүмкін емес.

П. ҚАНАҒАТОВА,
Талдықорған қаласының
мамандандырылған тергеу сотының
бас маманы.

ОБРАЗОВАНИЕ

ОПЕРАТОРОВ БЕСПИЛОТНИКОВ БУДУТ ГОТОВИТЬ В ВКО

15 ВЫПУСКНИКОВ ИЗ ВКО В ЭТОМ ГОДУ ОКОНЧИВАЮТ АКАДЕМИЮ ГРАЖДАНСКОЙ АВИАЦИИ, ЕЩЕ 29 ВОСТОЧНОКАЗАХСТАНЦЕВ ПРОДОЛЖАЮТ ОБУЧЕНИЕ. ТАКИЕ ДАННЫЕ ПРОЗВУЧАЛИ НА ВСТРЕЧЕ АКИМА ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ С РЕКТОРОМ АКАДЕМИИ ГРАЖДАНСКОЙ АВИАЦИИ РК БЕКЕНОМ СЕЙДАХМЕТОВЫМ И ЗАВЕДУЮЩИМ КАФЕДРОЙ ПИЛОТОВ ЕРБОЛОМОСПАНОВЫМ, ПЕРЕДАЕТ АГЕНТСТВО KAZINFORM.

— Выпускники академии, как правило, быстро трудоустраиваются, так как в Казахстане потребность в кадрах в малой авиации превышает 1600 человек. В этой связи очень важно, чтобы после получения специальности и дипломов молодые летчики вернулись в родной регион. Руководство области уделяет большое внимание развитию малой авиации для борьбы с чрезвычайными ситуациями, а также для развития туризма, — говорится в сообщении.

Еще один образовательный проект, который будет реализован в Академии гражданской авиации — это открытие факультета по подготовке специалистов беспилотных летательных аппаратов

(БПЛА).

Учитывая сложный природный ландшафт Восточного Казахстана — с горной местностью и лесным массивом — БПЛА весьма эффективны в мониторинге лесных пожаров, и такие кадры будут востребованы в регионе.

Аким Восточно-Казахстанской области Ермак Кошербаев поделился планами по реконструкции аэропорта в городе Зайсане и строительства воздушной гавани в Катон-Карагае.

— Авиация — это зеркало экономики, и, конечно, мы будем проводить работу в развитии этого направления, — подчеркнул Ермак Кошербаев.

Участники встречи обсудили и вопро-

сы открытия в регионе колледжа малой авиации. Академия готова оказать содействие в обеспечении преподавательского состава, в налаживании программы обучения. К слову, всего по стране необходимо открыть четыре подобных колледжа.

Возможность реализации данного предложения будет прорабатываться. Тем более Восточный Казахстан всегда славился сильным составом вертолетчиков и пилотов малых воздушных судов.

ПРОДАВЕЦ И ПОКУПАТЕЛЬ СМОГУТ ПОДПИСАТЬ ДОГОВОР КУПЛИ-ПРОДАЖИ АВТО С ПОМОЩЬЮ QR-КОДА.

В КАЗАХСТАНЕ УПРОСТИЛИ ПРОЦЕСС ПЕРЕОФОРМЛЕНИЯ АВТОМОБИЛЯ

Процесс переоформления автомобиля в Казахстане стал проще. Ранее при регистрации транспортных средств необходимо было предоставлять нотариально заверенный договор купли-продажи автомобиля. Теперь оператор спецЦОН может сформировать электронный документ в системе, а продавец и покупатель подписать его с помощью QR-кода, отсканировав его через приложение eGovmobile, сообщает корреспондент центра деловой информации Kapital.kz со ссылкой на пресс-службу «Правительства для граждан».

Услуга внедрена для удобства и комфорта услугополучателей, а также для искоренения коррупционных действий при регистрации транспортных средств. Благодаря интеграции информационных систем Госкорпорации, МВД и АО «НИТ», процесс переоформления авто стал прозрачным. Подделка подписей при регистрации сделки исключена.

«При обращении услугополучателей сотрудник специализированного центра обслуживания населения вносит в систему сведения о продавце и покупателе, а также непосредственно о транспортном средстве. После чего система автоматически формирует электронную письменную форму сделки и выводит на экран QR-код. Отсканировав его, покупатель и продавец автомобиля могут ознакомиться с документом о купле-продаже и подписать его с помощью ЭЦП», — пояснили в госкорпорации.

Аналогичный процесс доступен для представителей юридических лиц, имеющих доверенность на представление интересов и право использования ЭЦП организации через приложение eGovbusiness.

Напомним, что прием бумажной письменной формы сделки при переоформлении автомобилей был отменен 23 апреля текущего года из-за внесения изменений и дополнений в Правила регистрации и учета транспортных средств МВД РК.

МОШЕННИЧЕСТВО

НОВАЯ СХЕМА МОШЕННИЧЕСТВА ПОЯВИЛАСЬ В КАЗАХСТАНЕ

В Нацбанке предупреждают казахстанцев, что его сотрудники не осуществляют аудио и видеозвонки.

Национальный банк Казахстана предупреждает об участившихся случаях вторичного (двойного) мошенничества.

Как пояснили в НБ, на первом этапе злоумышленники, представляясь работниками Национального банка или иных государственных и правоохранительных органов, направляют поддельные документы и пытаются завладеть денежными средствами, предоставляя реквизиты для банковских переводов. После получения денежных средств мошенниками путем злоумышленники вновь связываются с обманутыми гражданами. На этом этапе мошенники выходят на связь, представляясь юристами, и предлагают доверчивым гражданам помощь по возврату присвоенных злоумышленниками денежных средств, якобы действуя в рамках коллективного иска от всех пострадавших лиц. При этом для возврата денежных средств злоумышленники просят оплатить «юридические услуги». После проведения денежных транзакций мошенники перестают выходить на связь. «Напоминаем, что работники Национального банка не осуществляют аудио и видеозвонки. Во избежание мошеннических действий со стороны третьих лиц Национальный банк рекомендует при поступлении телефонных звонков от якобы «работников государственных органов, работников Национального банка» прервать разговор и не принимать участие в каких-либо разбирательствах или проведении платежей операций. Национальный банк не обслуживает счета физических лиц, не занимается страхованием денежных средств, а также не проводит денежные расчеты с населением», — подчеркивается в обращении Нацбанка.

В случае встречи с мошенническими схемами, настоятельно рекомендуется обратиться с соответствующим заявлением в правоохранительные органы Республики Казахстан.

Для получения консультаций можно обратиться в Контакт-центр Национального банка Казахстана по короткому номеру 1477.

«УЛИЧНАЯ МЕБЕЛЬ»

НА УЛИЦАХ АЛМАТЫ МОГУТ ПОЯВИТЬСЯ ПЕПЕЛЬНИЦЫ

По словам экспертов, эта мера сделает город более чистым

Как сообщает пресс-служба НИИ «Алматыгенплан», какие скамейки, фонари и урны должны стоять на алматинских улицах? На площадке НИИ «Алматыгенплан» эксперты, представители общественности и бизнесмены обсудили основные бренды из раздела «Уличная мебель» дизайн-кода города. На семинаре были представлены идеи дизайнеров скамеек, фонарей и урн, которые формируют единый стиль общественных пространств соответствия с духом и архитектурой Алматы.

Один из предпринимателей акцентировал внимание на том, что, по данным Министерства здравоохранения, около 2,7 млн казахстанцев курят. Из них 36,5% мужчин и 6% женщин, при этом больше всего курящих в городах.

«Предлагаем учесть пепельницы в урнах. Это позволит поддерживать чистоту на территории города. Если распределить урны для сортировки мусора или пепельницы по всему городу, это сделает наш го-

род более чистым», — считает директор компании WS Time Думан Абилдаев.

В Казахстане выброшенный окурочек, согласно статье 434 КоАП РК, считается мелким хулиганством и влечет за собой штраф в размере 20 МРП либо административный арест на срок от 5 до 15 суток.

Большое внимание участники семинара уделили требованиям к эстетике уличной мебели, а также к качеству используемых материалов для ее производства.

«Отечественным производителям урн, скамеек, фонарей, важно знать требования к уличной мебели в рамках дизайн-кода. Обсуждая детали брендов с производителями, горожанам, мы определяем оптимальные решения по функциональности, удобству, эстетичности уличной мебели», — говорит представитель Региональной палаты предпринимателей Максат Жиянтаев.

Ожидается, что результаты семинара послужат основой для дальнейшей работы по улучшению городской инфраструктуры.

Азамат Самалиев, руководитель отдела продаж ТОО

«Балхан», подчеркнул: «В вопросе освещения города, считаю, что одним из ключевых показателей должно быть высокое качество материала и дизайна фонарей. Уличная мебель не только должна соответствовать эстетическим требованиям города, но и быть удобной, функциональной для жителей и гостей Алматы. Мы готовы активно сотрудничать с городскими властями для реализации этих идей в жизнь».

«Уличная мебель такой же важный элемент для города, как и здания. К примеру, в Южном парке г. Алматы удобные чугунные скамейки, они ортопедические, правильные, нужно такого типа скамеек побольше устанавливать. Мы считаем, что качественная уличная мебель — это не только комфорт и функциональность, но и визуальное воплощение городской эстетики», — сказала представитель ТОО «Архиметалл» Агерке Амирова.

Предприниматели отметили, что такой формат взаимодействия между бизнесом, общественностью и городскими властями при формировании общественных пространств, дает возможность учесть интересы всех сторон и способствует выработке инновационных подходов для улучшения жизни алматинцев.

Ш. ХАМИТОВ.

АУДАН ТЫНЫСЫ

ЖАСТАР – ЕЛДІҢ ТІРЕГІ,

Тамырын тереңге жіберген ағаш та бұтағымен көгеріп көктейді. Ал адамзат баласының өсіп-өнуі, ұрпақ өрбітуі, болашақ жастардың қолында деп сенім артуы, отбасының ғана емес, тұтас мемлекеттің берік ұстанған саясаты. Марқасқа ақын Мағжан Жұмабаев:

**«Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты –
Қырандай күшті қанатты.
Мен жастарға сенемін!
Көздерінде от ойнар,
Сөздерінде жалын бар,
Жаннан қымбат оларға ар,
Мен жастарға сенемін!
Жас қырандар – балапан,
Жайып қанат ұмтылған.
Көздегені көк аспан.
Мен жастарға сенемін», – деп асқақтата жырлауы, жастар бойындағы қажыр-қайратына сенім артып, жырына арқау еткен.**

шімі нәтижесінде Жетісу облысы бойынша 14 үміткер конкурс жеңімпазы деп танылған. Жыл басынан жұмыссыз және NEET санатындағы жастармен 238 кездесу өткізіліп, 180 ақпараттық-түсіндірме жұмыстары жүргізіліп, оған 6725 жас қатысса, аталған мерзім ішінде 18 «Бос жұмыс орындар жәрмеңкесі» ұйымдастырылып, оған 1565 жұмыссыз жас қатысқан. Нәтижесінде, 519 адам тұрақты жұмыс орнына және «Жастар практикасына» 30, «Алғашқы жұмыс орнына» 34, «Ұрпақтар келісімшартына» 2, қоғамдық жұмыстарға 57, әлеуметтік жұмыс орындарына 12, «Жасыл ел» жастар еңбек жасағына 315 адам орналасқан. Бүгінгі күні Жетісу облысының әкімі Б.Исабаевтың идеясымен «Жетісу облысының қоғамдық даму басқармасы» жанынан «Өдеп-құқық жұмысы жөніндегі ментор» жобалық кеңсесі құрылды.

2023 жылдың қыркүйегінен

Қазақ тәмсілдерінде де «кәрі келсе асқа, жас келсе іске» деп жалындаған жастардың тау қопарып, тасты жаратынын, алау оттай қарып түсетініне қарап, тәмсілдеуі тегіннен тегін емес-ті...

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев жастар саясатына қатысты толғақты ойларында: «Жастық шақ! Бұл – адам баласының ересек өмірге көшу кезеңі, экономикалық-қаржылық тәуелсіздікке ұмтылу мен әлеуметтік-саяси мәселелерге қатысуға барынша ынталы дәуірі. Мұндай ынта жеке адам мен қоғам үшін ғана маңызды емес, сол елдің дамуы мен елдегі жастар саясатын қалыптастыруда да өзекті. 2016 жылдың 15 шілдесі күні Біріккен Ұлттар Ұйымы жариялаған «Дүниежүзі жастары туралы репортажда» бүкіл әлем бойынша жастардың экономикалық-қаржылық жағдайының көңіл көншітпейтіні, саяси істерге қатысуға деген ынта-пейілі төмен екендігі айқын көрсетілді. Аталған репортажда қазір әлемде жұмыссыз жастардың саны 73 миллионнан асқаны, кейбір дамыған елдерде жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі 50 пайыз, ал табысы орташа немесе төмен елдердегі бей-ресми секторлардың ұзақ жыл бойы жұмысқа жас мамандарды қабылдамауы өте өзекті мәселенің бірі екені айтылды. Жастардың азаматтық өмірге тиімді қатысу қабілеті өздері өмір сүріп отырған әлеуметтік-экономикалық, саяси ортасына байланысты. Жастар және тегін интернет ресурстарына ие болуы, саяси қозғалыстарға қатысуы, аймақтағы бейбітшілік пен елдегі орнықтылықты сақтау бастамалары қоғамға игі ықпал еткенімен, лайықты һәм тұрақты жұмыстың болмауы, еңбек құқығының жиі бұзылуы мен әлеуметтік шығындарға төлейтін қаржысының жеткіліксіздігі жастарға, әсіресе, олардың азаматтық өмірге белсенді араласу ынтасына кесірін тигізеді. Бұл өз кезегінде жалпы қоғамның дамуы мен

әлеуметтік интеграцияға ұзақ мерзім бойына теріс салдар туғызатын жағдай.

Жоғарыдағы құжаттың мәліметі бойынша көптеген ел үкіметінің жастар кәсіпкерлігін ынталандыратыны айтылған. Бірақ жастар кәсіпкерлік процесінде несие мен қаржыландыру тұрғысынан қиындыққа кезігеді, бұл мәселеде олар көбінесе отбасы мен достарының көмегіне иек артуға мәжбүр. Мемлекет жастардың кәсіпкерлігіне қолдау көрсетумен ғана шектелсе, жұмыспен қамтудың кешенді стратегиясы арқылы жұмысқа орналасуына жеткілікті жағдай жасамаса, кәсіпкерлікті ынталандырудан бөлендей нәтиже шыға қоюы екіталай», – деген-ді.

Мемлекет басшысы айтса айтқандай, жастарға қатысты әлем елдерін толғандырып отырған өзекті мәселе Қазақстан жастарын да айналып өткен жоқ. Болашақтың тұтқасын ұстайтын жалынды жастарды ұйыстырып, оларға саяси аренада, кәсіпте, ғылым мен білімде, көтермелеп көрегенділік танытуы алдыңғы толқын ағалар мен билік мінберлеріндегі шенді-шекпенділердің жол көрсетуі ауадай қажет.

Ауызды құр шөппен сүртуден аулақпыз. Кейінгі жылдарда жастарды мемлекеттік қызметтерге резервтік жүйеге қойып, қызметтер ұсынылып, Парламент мінберлерінен орын беріліп, саяси қарым-қабілеттері ел назарына ілігіп жүр. Бұдан бөлек, кәсіпкерлік және ілім-білім, ғылымда, денсаулық, мәдениет саласында жарқырай көрінуіне жол ашты. Бұл үрдісте, экс президент Н.Назарбаевтың тікелей бастамасымен жүзеге асқан «Болашақ» бағдарламасын жоққа шығаруға болмайды. Заман ағымына қарай бейімделіп, «ел болып толғанып, ұлт болып ұйысу жолында» жастар саясатына айрықша көңіл бөлген Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев жастарды қоғамдық үрдістерге белсене қатысуға үндеп келеді. Жоғарыдан бастап, жергілікті билік арасында жастарға сенім арттыруға, мемлекет тірегі жастарды қолдау саясаты қарқынды жүргізілуде. Отанды

сую, ұлтжанды, еңбексүйгіштікке баулуда жастардың рухани бет-бейнесі айқын көрінеді.

«Жетісу жастары» КММ директоры Еркебұлан Ақболатовтың айтуынша, Жетісу өңірінде 14 пен 35 жасқа дейінгі жастар саны статистикалық деректер бойынша 186 895 адамды құрайды (халық санының 27%). Оның 82 837-і қалалық болса, 104 058-і ауылдық жерде. Өңірде 8 аудан, 2 қала, 115 ауылдық округте жастармен жұмыстарды «Жастар ресурстық орталығы» үйлестіреді. Орталықтарда барлығы 165 маман қызмет жасаса, бұдан бөлек 117 штаттық жастар ісі жөніндегі әдіскер-нұсқаушы жұмыс атқаруда.

2024 жыл басынан мәлімет бойынша 15-34 жас аралығындағы NEET санатындағы жастардың үлесі 7,4% құраса, (республика бойынша 7%) жастардың жұмыссыздық деңгейі 2,5% (республика бойынша 3,1%). Жастарға қатысты түйінді түйткілді шешуде әрі Мемлекет басшысының берген тапсырмасына орай ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Жетісу облысы бойынша NEET санатындағы 15 419 жастың тізімін ұсынған. Тізімде көрсетілген жастардың әлеуметтік санатын нақтылау мақсатында облыс бойынша атаулы жұмыс жүргізіліп, NEET санатындағы жастар «Отбасы цифрлық картасы» ақпараттық жүйесіне енгізілді. Бүгінгі күні тізімде көрсетілген 8617 жастың қазіргі жағдайы анықталып, байланыс орнатылды. Олар жастарға арналған түрлі мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар, гранттар (жастарға арналған 2,5 пайыздық жеңілдетілген несие, «Тәуелсіздік ұрпақтары», «Дипломмен ауылға», «Жастар практикасы», «Алғашқы жұмыс орны», «Zhasproject») жайлы ақпараттанып, «Бос жұмыс орындар жәрмеңкесіне» қатысуда. Қалған 6802 жастың санаттары көрсетілген мекен жайы бойынша тұрмауына, аудан/қалалық ауруханалардың және «Мансап» орталық филиалдарының базасынан шықпағандықтан және иесі жоқ, бұзылған үйлердің мекен жайында тіркелкендіктен анық-

тау қиынға соғуда екенін тілге тиек етті «Жетісу жастары» КММ директоры Еркебұлан Ешмұхамбетұлы.

Кәсіпкерлікке талпынған жастарды қолдау үшін 2,5 пайыздық жеңілдікпен шағын несиелендіру жобасы жүзеге асырылуда. Қазіргі таңда Жетісу облысы бойынша 81 жас өзінің жобасын ұсынған.

2023 жылдан бастап Жетісу және Шығыс Қазақстан облысында ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігінің қолдауымен Азаматтық бастамаларды қолдау орталығымен бірлесіп Zhasproject орташа мерзімді жоба іске асырылуда. Бұл жоба 2024 жылда жалғасын табуда. 2024 жылы 18 бен 35 жас аралығындағы жұмыссыз жастардан жалпы облыс бойынша – 252 өтінім келіп түскен. Конкурс талаптарына сәйкестігіне қарай техникалық іріктеуден Жетісу облысы бойынша – 45 жас өткен. Конкурслық комиссияның ше-

Талдықорған қаласы мектептерінің 31, 2024 жылдың қаңтарынан Панфилов ауданы мектептерінде 37, осы жылдың қыркүйегінен бастап қалған 1 қала мен 7 аудан орталықтарында 48 ментор жұмысқа кіріскен. Жастар ресурстық орталығының басшысы Еркебұлан Ешмұхамбетұлының айтуынша, күзгі, қысқы демалыста 320 оқушы 7 ЖОО-на СДУ, ҚБТУ, Нархоз, Тұран, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Асфендияров атындағы ҚазҰМУ, Сәтпаев атындағы ҚазҰЗУ профориентациялық мақсатпен экскурсияға барған. Жоба аясында қыркүйек айы – «Кіріспе айы» болып бекітіліп, оның аясында менторлар өздерін таныстырып, баяндамаларын оқып, жұмыстарына кіріскен. Оқу үрдісі басталысымен 1200-ден астам оқушының қатысуымен 25 ментор 55 презентация өткізген.

Қазан айы – «Қауіпсіздік айы» аясында жоспарға сәйкес Талдықорған қаласының мектеп-

ҮКІЛІ ҮМІТІ

оқушылары мен мұғалімдеріне арнап 30 мектепте 8428 оқушының қатысуымен жалпы саны 119 дәріс өткізілген.

«Республика бойынша 11 ЖОО өкілдерінің қатысуымен 650 оқушыға (әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Қазақ Ұлттық Қыздар педагогикалық университеті, Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы, І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Семей медицина университеті, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Алматы технологиялық университеті, АУЭС, Азаматтық авиация академиясы) «Ашық есік күндері» өткізілді.

Республикалық және облыстық деңгейдегі шақырылған қонақтар – министр, депутат, прокурор, әкім, теолог, жазушы, актер, қоғам белсенділері және тағы басқа шақырылған қонақтар, басшылар, тәжірибелі мамандар 9411 оқушының қатысуымен дәріс өткізді.

2024 жылдың басынан төтенше жағдай кезіндегі іс-қимыл әрекеті бойынша профилактикалық кездесу өткізіліп, әртүрлі мәселелерге байланысты оқушыларға жеке кеңестер беріліп, ұл мен қыз балаларға жиналыс өткізіп, зорлық-зомбылық, буллинг және кибербуллинг, жыныстық қолсұғылмаушылық, оқушылар арасындағы құқық бұзушылық, ерте жүктілік бойынша есепте тұрған 65 баламен жұмыс жүргізілген. Жаңа идеялар мен бастамаларды іске асыру үшін «Тәуелсіздік ұрпақтары» грантына құжаттар қабылданды. Бүгінгі күні «Ғылым», «Мәдениет», «Ақпараттық технологиялар», «Бизнес», «Медиа» бағыттары бойынша жалпы 115 жоба қабылданып, Жетісу облысының жастарын әлеуметтендіру, олармен идеологиялық бағыттағы жұмыстарды күшейту бойынша да нақты шаралар қабылданды», – дейді Жетісу жастары КММ директоры Еркебулан Ешмұхамбетұлы.

«Jetisy jastary» КММ-нің ұйымдастыруымен ағымдағы жылдың 30 мамыр күні Қазақстан жастары арасында классикалық бал мәдениетін қалыптастыру, Талдықорған қаласының шығармашылық білім беру мекемелерінің имиджін көтеру, жастар шығармашылығын дамыту, көпшілікті классикалық мәдениет – опера, балет, классикалық билермен таныстыру, әлемдік сахнада қазақстандық балалардың елеулетін және жастар шығармашылығын дамытуға назар аудару, сондай-ақ балға мүмкіндігі шектеулі жастарды тарту, өскелең ұрпақтың патриоттық сезімін ояту, қоғам арасында мейірімділікті насихаттау мақсатында «Көктем балы» іс-шарасы өткізілген. Үш ай бойы балетмейстер Денис Московскийдің жетекшілігімен би және этика негізіне дайындалған 35 жұптан тұратын дебютанттарға полонез, вальс, танго билері үйретілген.

Арнаулы кеш қонағы ретінде Қазақстанда ең әйгілі Bantardдың ішіне кіретін Breezy Band тобы, сиқыршы-иллюзионист және цирк әртістері өз өнерлерін паш етіпті.

Жетісу облысы әкімінің «Көшбасшы-2023» жастар сыйлығы табысталды. «Көшбасшы» облысымыздың жастарына арналған сұранысқа ие, ең ірі жобалардың біріне айналған. Бұған жыл сайын қатысушылардың саны артып

шешуге оң әсерін тигізіп жатқанын да айтты.

Аймақтағы жастардың қам-қарекетін нақтылау бағытында КӨКСУ және ЕСКЕЛДІ аудандарындағы жастар филиалының атқарған жұмыстарын да саралауды жөн көрдік.

КӨКСУ жастары филиалының жетекшісі Қуаныш Мүсілімұлының айтуынша, статистикалық деректерге сәйкес Көксу ауданында 2024 жылға халық саны 42 200 адам,

келеді. Биылдың өзінде 114 үміткер өтініш қалдырып, 10 үміткер үздік деп танылғанын айтқан, «Жетісу жастары» КММ директоры жастарды жұмыспен қамту бағытына да тоқталды.

«Жетісу облысының жұмыспен қамту органдарына жастар арасынан 12440 адам жүгінді, олар үшін жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің 9544 белсенді шаралары көрсетіліп, 6577 адам жұмысқа орналастырылды, оның ішінде тұрақты жұмыс орындарына 3931 жас тартылды. Қоғамдық жұмыстарға жастар арасынан – 1544, әлеуметтік жұмыстар орнына – 117, жастар практикасына – 629 түлек, алғашқы жұмыс орнына – 331, ұрпақтар келісім-шарты бойынша – 25, қысқа мерзімді кәсіби оқытуға – 242, ЭЕБ онлайн оқудан өткендер – 640, «Бастау бизнес» жобасы бойынша кәсіпкерлік негіздеріне оқытуға – 1735 жас жіберіліп, грант алғандар – 82, шағын несие – 268 алғанын айтты. «Дипломмен ауылға» бағдарламасы аясында ағымдағы жылы бюджеттік несиеге республикалық бюджеттен 206 маманға 1,1 млрд. теңге, көтерме жәрдемақы бойынша жергілікті бюджеттен 335 маманға 115,6 млн. теңге бөлініп, көтерме жәрдемақыны 66,6 млн. теңгеге 193 маман алған, (білім саласы мамандары – 93, денсаулық сақтау – 52, әлеуметтік қамсыздандыру – 6, мәдениет – 9, спорт – 12, агроөнеркәсіп кешені – 11 және мемлекеттік қызметшілер – 10), бюджеттік несие бойынша 191,5 млн. теңге игерілді», – деген ол «Дипломмен ауылға» жобасы ауылдық елді мекендерге жұмыс істеуге және тұруға келген мамандарды бекіту мәселелерін

осының 10303-і 14 пен 35 жасқа дейінгі жасты құрайды. Ал аудан бойынша нақты елді мекенде тұрып жатқан жастар саны 8993 болса, қалалық жерде 1310 тұрады.

– Жалпы жұмысшы жастар саны – 776 адам. Олардың 112-і мемлекеттік қызметкер, 664 бюджеттік қызметкер, кәсіпорындарда қызмет ететін жастар саны – 218, шаруа қожалықпен айналысатын жастар саны – 691, өзін-өзі жұмыспен қамтыған жастар саны – 1019 адамды құрайды, – дейді Қуаныш Сайлаубай.

Білім бөлімінің ғимаратында орналасқан Жастар ресурстық орталығында 4 маман қызмет атқаруда. Мұнда жетекшіден бөлек мамандар бар. Сонымен қатар, аудандағы 10 ауылдық округ бойынша 10 жастар ісі жөніндегі әдіскер-нұсқаушылары жұмыс жасайды. Аудан жастарымен 264 іс-шара ұйымдастырылған. Мәселен, ауған жерінен кеңес ескерлерінің шығарылғанына 35 жыл толуына орай мектеп оқушыларымен 22

кездесу, «Қайырымдылық» іс-шарасы аясында 30, сыбайлас жемқорлық бойынша 23, «Дін және дәстүр» бағытында 13, НЕЕТ санатындағы жастармен жұмыста 30, нашакорлыққа қатысты 34, суицид жөнінде 5, «Салауатты ұлт – салауатты ұрпақ» атты спорттық іс-шара 18, жалпы мерекелік 37, «Таза Қазақстан» акциясы аясында 29 іс-шара жүзеге асырылған.

2024 жылдың 1 тоқсанына бос жұмыс орны жәрмеңкесі ұйымдастырылып, ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Көксу ауданы бойынша НЕЕТ санатындағы 994 жастың тізімін ұсынған. Тізімде көрсетілген жастардың әлеуметтік санатын нақтылау мақсатында аудан бойынша атаулы жұмыс жүргізіліп, «Ауыл жастары» – ауыл жастарын әлеуметтендіру және қолдау мақсатында жүзеге асырылатын жоба аясында қолөнерді дамыту, шығармашыл, талантты жастарды қолдау, мемлекеттік бағдарламалар мен мемлекет тарапынан ұсынылған өзге де қолдаулар туралы ақпараттандырылатын платформа құрып, белгілі кәсіпкерлерді менторлыққа тарта отырып ауыл жастарына бизнес дағдыларын үйрету, ауыл шаруашылығы саласындағы жеңілдіктер мен субсидияларды алу мүмкіндіктері түсіндірілген. Туризмді дамыту мақсатында туристік жорықтар мен тау спорт түрлерін насихаттау жұмыстары бағытында аудан жастарына арналған 2 шара өткізілген.

ЕСКЕЛДІ ауданы бойынша жастарды маусымдық жұмыспен қамтуда «Жасыл ел» жастар еңбек жасақшылары 2024

маусымдық жұмыспен қамту бойынша «Жасыл ел» жастар еңбек жасақшылары 2024 жылы маусымдық жұмыспен 60-қа жуық жастарды қамту жоспарлануда, – дейді Ескелді жастары филиалының жетекшісі Серік Жолдыбаев.

Жастар саясаты жастарға қандай мүмкіндіктер ашты? Бұл туралы Серік Сағадияұлы өз ойын былайша жалғады.

«Бүгінгі қоғамның негізгі тірегі – жастар. Ертеңіне көп үміт артылған жас буынның жағдайы да мемлекет қолдауынан тыс қалған емес. Биылғы жылға ауқымды «Ескелді ауданы әкімінің кубогы – 2024» атты аудан тұрғындары мен жастар арасында волейбол турниры, 4Е «Eskeldi erlikpen enbektin eli» атты фестивалі, «Жайдарман-2024» жастар ойыны өткізіліп тұрады. Жастардың құқықтық мәдениетін арттыруда «Eskeldy jastary» орталығы «СТОП Қылмыс» жобасы бойынша «Түнгі тыныштық» атты аудандық ювеналды (ОДН) полиция тобының қызметкерлерімен бірлесіп түнгі рейдтер және кездесулер ұйымдастырылды. Осы ауқымды шаралар негізінде жастардың бір-бірімен қарым-қатынас орнатып, олардың бос уақытын тиімді пайдалануға үлкен мүмкіндіктер берілді. Денсаулықты сақтау және нығайту, салауатты өмір салтын қалыптастыру, жұмысқа орналасу ме жұмыспен қамту үшін жағдайлар жасау, жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дамытуда және отбасылар үшін қолжетімді тұрғын үй жүйесін, құқықтық мәдениет деңгейін арттыру, сыбайлас жемқорлық көріністеріне төзбеушілікке тәрбиелеу, экологиялық мәдениетті қалыптастыру, дарынды жастарды дамытуға жәрдемдесу, мәдени бос уақыт пен демалыс үшін жағдайларды қамтамасыз ету бағытында жұмыстар жүзеге асырылуда».

Ауданда 2013 жылы ашылған «Eskeldy jastary» орталығында 3 қызметкер, 1 жетекші жұмыс істейді. 2014 жылдан бастап 11 ауылдық округте жастар ісі жөніндегі әдіскер-нұсқаушылар қызмет етуде. Ресми статистикалық мәлімет бойынша ауданда 14 пен 35 жас аралығындағы жастардың саны 13 385 адамды құрайды. 2009 жылдан бастап қолға алынған «Дипломмен ауылға» бағдарламасы аясында 650 жас маман көтерме жәрдемақы алса, 349 жас үй алуға несие алды. Ал ауыл шаруашылығы саласында жүрген жастар ауылды көркейту, дамыту жолында үлкен үлес қосып жүр. Ауданда 100-ден астам жас ауыл шаруашылығында қызмет етуде. Одан бөлек «Ауыл аманаты бағдарламасы» және 2,5 пайыздық шағын несиеге қатысты түсіндіру жұмыстары нәтижесінде 2023 жылы 11 жас грантқа ие болған.

«Береді жастарға үлгі, көрі де ақыл, Кемеңгер әрі шешен әрі батыр» деп жетісудың жезтаңдай ақыны Әбен Дауренбеков жырлағандай, Жетісу өңіріндегі еркен жайып келетін Жетісу жастарының жұмыстары, міне, осындай.

Дүйсенбі - Понедельник, 1 шілде

ҚАЗАҚСТАН

КТК

04.50 Футбол сора Америка-2024. Мексика-эквадор Тікелей эфир
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 15.00, 20.00, 0.10 «Ақпарат»
10.10, 18.00
Т/х«Құрсаудағы қыз»
12:10 «Тату-тәтті», реалити шоу
13.50 «47 баланың анасы»
14.45 Дала дәмі
15.15 «Апта»
16.05 Футбол -2024
16.15 Т/х«Сырғалым»
19.00 Телехикая «Зейнеп»
20.30 «Ашық алаң» ток-шоу
21.25 Т/х «Құдаша қыз»
22.15 Телехикая «Бауырлар»
23.10 «1001 түн» қоғамдық бағдарлама
23.50 Футбол
02.30 «Ашық алаң»
03.20 «Сана»

07:05, 05.05 «Әнім сен едің»
07.40, 04.55 Т/х «Тоғжан»
10.50 «Парад юмора» ш/п
13.00 ТТ/с «Рысь»
15.15 Т/х «Намыс»
18.30 «Стажер»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы Ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.35 Мелодрама «Маруся»
23.40 «Разница в возрасте»
02.00 Х/ф «Рысь»
03:45 Астарлы ақиқат

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 «Сапарлайық»
10.00 «Әсем әуен»
10.30 «Единый народ»
11.00 «Ел іші - өнер кеніші»
11.30 «Домбыра»
12.00 «Ділмар»
12.40 «Әсем әуен»
13.00 «Өзекжарды»
13.30 «Шіркін-ай»
14.15 «Әсем әуен»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ойсарап»
17.00 «Дәрігер кеңесі»
17.45 «Дос»
18.00 «Бүгін»
18.30 «Баспасөзге шолу»
18.45 «Жетісу-спорт»
19.00 «Бес қару»
19.30 «Фибрат»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06:00 Әзіл студио
07:00 «Ризамын»
08:00 Тик –ток шоу
08.30 «Маша и медведь» м/с
09.10, 22.50 Т/х «Құйынды мекен»
12.20 Кино
14.20 Кино.
17.10 Кино
20.00 Информбюро
21.00 Кино
01.30 «31 әзіл»
02.30 тайм вайн
02.50 Тик ток шоу
03.20 Ватсап
04.00 «Әзіл студио»
04.201001 әзіл
04.30 Бала батл
05.00 Ватсап
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Qелі»
07.00 «Тағдыр ойыны»
08.00, 23.00 Т/х «Алданған арман-2»
09.00 МульТ/с
10:00, 20.00 Т/с «Великопелный век. Хюррем»
12.00, 22.00 Т/с «На твой стороне»
16.00,03.50 Т/х «Тек қана қыздар»
17.00 Т/х Ғаламат ғасыр Хюррем
19.00 Т/с «В плену у прошлого»
00.00 «Тақиясыз періште»
01.00 Т/с «Жена олигарха»
02.00 «Ата-ана. Бала-шаға»
05:52 Үзіліс

ХАБАР

05:00 «Кім мықты»
06.00 «Третий акт» худ. фильм
10.00 «Біздің назарда»
10:20М/ф «Риф Новые приключения»
11.30М/с «Тайны медовой долины»
12.00 20.00 Тағдырға сен -2
13.00,18.20,19.20 Т/х «Фатмагүл»
14.00, 21:45 Т/х «Келінжан»
15.00«Шашу»
16.00, 23:30 Т/с «Следствие любви»
18.00 Новости
19.00 Жаңалықтар
22.30 Хабарлайк

АСТАНА

06.20 Т/х «Ене»
06.45 М/с «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «Осман-5» түрік т/х
10.20, 21.55 Т/х «Қорғаушы ханым»
11.10«Күлпәштің хикаялары»
13.00 «Көкжалдар әміршісі»
14.00 «Үздік әндер»
14.40, 23.45 Т/с «Склифософский-9»
17.10 «Айтарым бар»
18.10 «Отдай мою мечту»т/с
20.00 «Астана таймс»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.00 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.15 «Модный приговор»
11.05 «Давай поженимся!»
11.55 Х/ф «Медвежья шкура»
14.00 Новости
14.15 Жаңалықтар
14.25 Қаймақ
15.00 «KOREMIZ»
15.55 «Бейкүнә» телехикаясы
16.40 «Позднее раскаяние»
18.30 Басты жаңалықтар
19.00 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Т/с «Спецбат»
00.25«Один шанс на троих»
02.15 «Новости»
02.20 «Жаңалықтар»
02.35 «Паутина»
03.20 «Басты жаңалықтар»
03:50 «Ең алғашқы»

Сейсенбі - Вторник, 2 шілде

ҚАЗАҚСТАН

05.50 Футбол
08.00 «Таңшолпан»
10.00,13.00, 15.00, 20.00, 00.10 «Ақпарат»
10.10, 18.00
Т/х«Құрсаудағы қыз»
11.00,19.00 Т/х «Зейнеп»
12:10 «Тату-тәтті»
13.50 «47 баланың анасы»
14.45 Отандық бренд
15:15 «Ақорда»
15.30 «Інжу маржан»
16.05 Футбол
16.15 Т/х«Сырғалым»
20.30,02.30 «Ашық алаң» ток-шоу
22.15 Телехикая «Бауырлар»
23.10 «1001 түн» қоғамдық бағдарлама
23.50 Футбол
03.20 Сана

ХАБАР

05:00 Кім мықты?
06.00 «Пәленшевтер-4»
10.00 «Біздің назарда»
10:25 «Ой талқы»
10.50Мультфильм
12.00,18.20,19.20 Т/х «Фатмагүл»
14.45, 21:45 Т/х «Келінжан»
16.00, 22:30 Т/с «Без тебя»
18.00 Новости
19.00 Жаңалықтар
00.30 «Әсем әндер»

АСТАНА

06.20 Т/х «Ене»
06.45 М/с «Маша и медведь»
09.00, 22.50 Т/х «Осман-5»
10.20, 21.55 Т/х «Қорғаушы ханым»
11.30 Күлпәштің хикаялары
13.10 «Көкжалдар әміршісі»
14.10 Үздік әндер
14.40, 23.45 Т/с «Склифософский-9»
17.10 «Айтарым бар»
18.10 «Отдай мою мечту» т/с
20.00 «Астана таймс»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Ең алғашқы
07.00 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10:10 «Модный приговор»
11.05 «Давай поженимся!»
11.55 Худ.фильм
14.00 Новости
14.15 Жаңалықтар
14.30 Қаймақ
15.00 «KOREMIZ»
15.55 Т/х «Бейкүнә»
16.40 Т/с «Позднее раскаяние»
18.30 Басты жаңалықтар
19.00 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Т/с «Спецбат»
00.25 Ночной кинотеатр
02:15 «Новости»
02:25 «Жаңалықтар»
02:35 «Паутина»
03:20 «Басты жаңалықтар»

КТК

07:05 Кешкі жаңалықтар
07.30 04.40 Т/х «Тоғжан»
08.45 Вечерние новости
09.20,03.10 «Было дело»
11.20,02.00 «Тайна лилит»
12:25Т/с «Маруся»
14.20,23.40 Т/с «Разница в возрасте»
16.40 «Намыс»

18.30 «Стажер»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00,03.50 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.35 Мелодрама «Маруся»
04.30 Кешкі жаңалықтар қайталау

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Ел мен жер»
11.25 «Дәрігер кеңесі»
12.00 «Баспасөзге шолу»
12.30 «Бүгін»
13.00 «Бес қару»
13.30 «Шаңырақ»/тікелей эфир
14.20 «Жетісу-спорт»
14.30 «Фибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Менің арманым»
17.00 «Әсем әуен»
17.50 «Анама»
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Табыс кілті»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06:00 Әзіл студио
07:00 Информбюро
08:00 Тайм вайн
08.30 «Маша и медведь»м/с
09.30,23.00Т/х «Құйынды мекен»
12.40 Ризамын
13.10 Кино
16.00 Кино.
17.50 Кино
20.00 Информбюро
21.00 Кино
01.40 «31 әзіл»
02.30 Тайм вайн
02.50 Тик ток шоу
03.20 Ватсап
04.00 «Әзіл студио»
04.201001 әзіл
04.30 Бала батл
05.00 Ватсап
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Qелі»
07.00 Т/х «Тағдыр ойыны»
08.00,23.00 Т/х «Алданған арман-2»
09.00 М/с Синий трактор
10:00, 20.00 Т/с «Великопелный век. Хюррем»
12.00, 22.00 Т/с
16.00 Тек қана қыздар
17.00 Т/х
19.00 Т/с «В плену у прошлого»
22.00 Т/х
00.00 Т/х
01.00Т/с
02.00 Ата-ана. Бал-шаға
04.50 Келесі кім?
05:52 Үзіліс

Сәрсенбі - Среда, 3 шілде

ҚАЗАҚСТАН

05.50 Футбол
07.00 «Таңшолпан»
10.00,13.00, 15.00, 20.00, 00.10 «Ақпарат»
10.10, 18.00
Т/х«Құрсаудағы қыз»
11.00,19.00 Телехикая «Зейнеп»
12:10,02.35 «Тату-тәтті» реалити шоу
13.50 «47 баланың анасы»
14.45 Отандық бренд
15:15 «Техноқраттар талқысы»
16.15 Т/х«Сырғалым»
20.30,00.40 «Ашық алаң» ток-шоу
21.25 Т/х «Құдаша қыз»
22.15 Телехикая «Бауырлар»
23.10 «1001 түн» қоғамдық бағдарлама
01.30 «Сана»

ХАБАР

05:00 Кім мықты?
06.00 «Пәленшеевтер-4»
Т/х
10.00 «Неосеть»
10:25 Мультхикая
11.20Мультхикая
12.00 18.20,19.20 Фатмагүл Т/х
14.45 «Келінжан» Т/х
15.00, 21:45 Т/х «Келінжан»
16.00, 23:30 Т/с «Без тебя»
18.00 Новости
18.25 Ток- шоу «Итоги»
19.00 Жаңалықтар
00.30 Әсем әндер

АСТАНА

06.20 Т/х «Ене»
06.45 М/с «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «Осман-5» түрік т/х
10.15, 21.55 Т/х «Қорғаушы ханым»
11.50«Күлпәштің хикаялары» Т/х
13.10 «Көкжалдар әміршісі»
14.00 «Үздік әндер»
14.40, 23.45 Т/с «Склифософский-9»
17.10 «Айтарым бар»
18.10 «Отдай мою мечту»т/с
20.00 «Астана таймс»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.00 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10:10 «Модный приговор»
11.05 «Давай поженимся!»
11.50 Худ.фильм
14.00 Новости
14.15 Жаңалықтар
14.25 Қаймақ
15.00 «KOREMIZ»
15.55 «Бейкүнә» Т/х
16.40 Т/с Позднее раскаяние
18.30 Басты жаңалықтар
19.00 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Т/с «Спецбат»
00.25 Один шанс на троих
02:05 «Новости»
02:20 «Жаңалықтар»
02:35 «Көреміз»
03:20 «Басты жаңалықтар»

КТК

07:05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Тоғжан»
08.45 Вечерние новости
09.20 «Было дело»

11.20,01.40 «Тайна лилит»
12:25Маруся мелодрама
14.20 «Разница в возрасте»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.35 Мелодрама «Маруся»
23.40 Выше только любовь
02.00 Криминальная драма
03:35 Астарлы ақиқат
04.15 Кешкі жаңалықтар қайталау

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Ел мен жер»
11.25 «Дәрігер кеңесі»
12.00 «Баспасөзге шолу»
12.30 «Бүгін»
13.00 «Бес қару»
13.30 «Шаңырақ»/тікелей эфир
14.20 «Жетісу-спорт»
14.30 «Фибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Менің арманым»
17.00 «Әсем әуен»
17.50 «Анама»
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Табыс кілті»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06:00 Әзіл студио
07:00 Информбюро
08:00 Тайм вайн
08.30 «Маша и медведь»м/с
09.30,23.20 Т/х «Құйынды мекен»
12.40 Кино
15.40 Кино.
17.50 Кино
20.00 Информбюро
21.00 Кино
01.50 «31 әзіл»
02.30 Тайм вайн
02.50 Тик ток шоу
03.20 Ватсап
04.00 «Әзіл студио»
04.201001 әзіл
04.30 Бала батл
05.00 Ватсап
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Qелі»
07.00 «Тағдыр ойыны» т/х
08.00,23.00 «Алданған арман-2»
09.00 м/с
10:00, 20.00 Т/с «Великопелный век. Хюррем»
12.00, 22.00 Т/с
16.00, 03.50 Т/х «Тек қана қыздар»
17.00 Т/х
19.00 Т/с «В плену у прошлого»
22.00 Т/х
00.00 Т/х
03.50 Келесі кім?
05:12 Үзіліс

ДАРИЯ-ҒҰМЫР

РЕДАКТОР

МӘКЕН АПАЙДЫҒА ӘУ БАСТАҒЫ МАМАНДЫҒЫ – ҰСТАЗДЫҚ. ӨТКЕН ҒАСЫРДЫҒА АЛПЫСЫНШЫ ЖЫЛДАРЫ СОЛ ТҰСТАҒЫ ҚАЗАҚТЫҢ МАҢДАЙЫНДАҒЫ БІРДЕН-БІР УНИВЕРСИТЕТТІҢ (ҚАЗМУ-ҚАЗҰ) ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІН ТӘМАНДАҒАН СОҒ ТУҒАН ТОПЫРАҒЫНДАҒЫ МЕКТЕПТЕ МҰҒАЛИМ БОЛАДЫ. АЛАЙДА, БОЙЫНДАҒЫ БҰЛА КҮШ ПЕН БҰЛҚЫНЫС, БІЛІМ МЕН ЗЕРДЕ СӨЗ ӨНЕРІНЕ БАРАР ЖОЛДАҒЫ КІШІ АКАДЕМИЯ – ЖУРНАЛИСТИКАҒА, ОНДА ДА ҚАРАТАЛ АУДАНДЫҚ «КОММУНИЗМ ЖОЛЫ» («ҚАРАТАЛ») ГАЗЕТІНЕ ЖЕТЕЛЕП ӘКЕЛЕДІ.

Жүрек қалауы, өмір талабынан туындаған батыл қадамы жылдар өте келе сәттілікке ұштастырады, бақытқа кенелтеді. Іргелі аудан ұнжариясындағы қатардағы тілшіден басталған қызмет баспалдағымен сатылай өсіп, бөлім меңгерушісі, жауапты хатшы, редактордың орынбасары лауазымына дейін көтеріледі. Бұл саланың басты ерекшелігі – аға мен көкенің қолтықтан сүйер қолпашы емес, жазу шеберлігің, жеке бас мәдениетің, тындырымдылығың мен алғырлығың, заман көшіне, уақыт талабына ілесе білуің, осы мамандықты құлай сүйең қажет. Егер де бойыңда осы қасиеттер кемшін түсіп жатса онда көптің бірісің. Аудан басшылығының ұйғарымы және қасиетті бабалар аруағы қолдауы арқасында Мәкен апайымыз 1973 жылы қазақ және орыс тілдерінде қатар шығатын, түп тарихы тереңде жатқан (1932 жылы жарық көрген) газеттің редакторы болып тағайындалды, ұжымды Әли ағамыздан қабылдады. Журналистика мен әдебиеттен мол хабары бар Жексенбек досымының дүниеден озған апайымыздың іс-қызметіне баға бергенде: «Қазақ журналистикасының қара нары» дегені тектен-тек емес.

Өткен дәуірді аңсағанымыз емес, Кеңестік кезеңде ауданнан басталып Одақтық деңгейді қамтитын газет-журнал редакторының алды тарихи тұлғалар, қоғам қайраткерлері, саясаткерлер мен ақын-жазушылар, мүйізі қарағайдай журналистер болатын (олардың есімдерін санамалауды артық санадым – автор). Төменгі буын аудандық газет редакторларының да өз өңіріндегі ықпалы мен беделі, атақ-даңқы, ел аузындағы есімі ересен болатын. Көзіміз көрді, кешегі коммунистік партия мен кеңестік билік тұсында газет редакторы бюро мен Пленум мүшелігіне, аудандық депутаттыққа сайланатын. Аудан экономикасы мен әлеуметтік және қоғамдық өміріне қатысты келелі мәселелер талқыланып, құпталған тұста газет редакторының ой-пікіріне, ұсынысы мен ескертпесіне құлақ түретін. Санасатын. Редактор қызметі аупарткомның басты бөлім меңгерушісі дәрежесінде бағаланатын. Аудан аумағындағы ірілі-ұсақты кәсіпорын мен шаруашылық, мекеме, құзырлы органдар басшылары: орыс, көріс қазағы тіл табысып, сыйласумен қатар кәдімгідей именетін. Редактордың дәлдеп шалған бір қоңырауы мен үлкен жиын мінбері және отырыстағы бір ауыз құнды сөзі мен пікірі көп мәселені бұлтақтатпай шешіп тастайтын, айтқан әуездері шынайы әрі сұсты келетін. Себебі редактор жетекшілігімен аптасына үш рет шығатын газеттің сайыпқыран тілшілерінің сын садағына іліккендер кінәсіне орай жазасын алып жататын. Сол заманда журналист ағайындар арасында кең тараған: «Газетпен ұрып шыбынды да, бюрократты да қалпақтай ұшыруға болады», – деген қағытпа сөздің шындығы басым еді (ал қазір абайламай паракор, өктемшіл шенеунікті сынасаң басың бөлеге қалады – автор).

Журналистиканың қазанында қайнаған, өмір мектебінен шар болаттай шыңдалып өскен небір жайсаң, қаламы жүйрік, ойы ұшқыр аға-апаларымыз: «Газет – мен үшін академия», «Мен бір мектепті бітіргем, екінші мектепте оқып жүрмін, ол мектеп – газет», – деп жоғары баға бергендер бар. Ал академик А.Луначарскийдің: «Журналистің төбесінде құлағы, желкесінде көзі болуы шарт», – деген кесек пікірі өз құнын бүгінгі күні де түсірген емес. Осы пікірді өнертанушы, көсемсөзші журналист Қали Сәрсенбай: «Журналист – өмір барлаушысы. Журналистика – өмір мектебі», – деп жандандырды.

Ағамыздан ақтарылар болсақ, сол заманда, әсіресе, аудандық газеттің редакторы болу, оны абыроймен алып жүру дегеніміз зіл батпан ауыр, сындарлы сынақнама болатын. Неге десеңіз, облыстық, республикалық газеттей емес мұнда ертелі-кеш көсіліп жазатын журналист қауымның тапшылығы, жергілікті тілшілерден келіп түсетін материалдың аздығы байқалатын. Аптасына күн аралата (үш рет) шығатын газет бейне егін орған комбайн іспеттес қолдағы барды жұтып,

жалмап қоятын. Қоржындағы қор (запас) мүлдем жоқтың қасы еді... Демек жоқтан бар жасайсың. Аупарткомның органы саналғандықтан жоғарыдан шұқшиып, төніп тұратын көз сын ескертпе жасайтындар да жетіп артылатын. Партия және кеңес басшыларымен (А.Гребенщиков, Р.Тазабеков, Н. Қылышбаев, В.Ин т.б.) шебер тіл табыса алмасаң, көңілінен шықпасаң жеке бас мәселенді майшаммен қарап, тырнақ астынан кір іздеуі, құзыретті аппаратты жауып жіберіп, ағаш атқа теріс мінгізуі, тіпті қызметіңнен алып, орынтағыңнан ұшырып жіберуі пәлендей қиындыққа түспейтін. «Өмірде бәрі болады» дегендей, басыңа қара бұлт үйіріліп, ондай күн туған жағдайда амалсыздан бөстегіңді көтеріп, басың ауған жаққа кете берерің өзінен-өзі түсінікті. Әйтсе де өз міндетіне, кәсібіне барынша адал қараған, артына жаман сөз ертпеген Мәкен апамыз осы бір редактор деген мәртебелі атақты алдымен он бес жыл бойы кір жуытпай алып жүрді. (Дүрбеленді Желтоқсан көтерілісінен, 1988 ж. соң аудандағы қазақ

өңірінде аудандық газет тізгінін берік ұстаған бұрымдының бірегейі болғанын мақтанышпен айтқан жөн. Бұл турасында ара-кідік өзі де айтып қоятын. Әрине, қазақ баспасөзінің тарихындағы тұңғыш редакторлардың бірі Сара Есова мен республикалық көп таралымды «Қазақстан әйелдері» журналын отыз жыл (1950-1980 жылдар) басқарған, Ленин орденінің иегері Әтина Жәкетқызы, «Қазақстан пионері» («Ұлан») газеті мен «Ақ желкен» журналының редакторы, ақын Фарица Оңғарсынова, «Парасат» («Мәдениет және тұрмыс») журналының редакторы, саясаткер Алтыншаш Жағанова мен тағы басқаларының есімдері ел жадында жаттаулы. Қазіргі таңда республика мен әр өңірде баспасөз тізгінін ұстап, алдыңғы толқын апаларының сара жолын дәстүрлі түрде жалғастырып отырған қаламы ұшқыр, беделі жоғары қарындастарымыз жетіп артылады. Болашақта арғы-бергі тарихымыздағы редактор қазақ қыздары атты танымдық жинақ құрастырылып,

кадрларына қырғидай шүйліккен бірінші хатшы Ю. Кузнецовтың тепкісінен қызметінен босап, араға оншақты жыл салып, қайта оралуы бөлек бір әңгіменің желісі – автор). Білгенге жауапкершілігі зор қызметтің тәттісі мен ащысын бір адамдай тарту екінің бірінің пешенесіне жазылмасы анық. Осы ретте айтпағым, Желтоқсан көтерілісінен зәре құтты қашқан Кремль билеушілерінің «Қазақ ұлтшылдығы» деген желеумен ұлтымызды тұқыртып, кемісітушілікке барған теріс әрекетіне қасқақ қарсы тұрған ержүрек редакторды жергілікті жердегі райком хатшылары қызметінен алып, үнін өшіргісі келді. Бірақ олар қатты қателесті. Оны қызметінен тайдырғанмен, қолындағы қаламын ала алмады. Еркін ойын тұншықтыруға шамалары келмеді. Еңсесін түсірмеген апайымыз мұнан соң қайта шырғып, шар болаттай шыңдалды. Алдаспандай жарқылдады, қыран құстай саңқылдады.

Тарлан тарихқа жүгінсек, қазақ даласында тұңғыш жарық көрген «Дала уәлаяты» газетімен (1888-1902 жылдар аралығы) бірге тілімізге сіңісті болған редактор термин сөзінің анықтамасы Қазақстан ұлттық энциклопедиясының 7-томында: «Редактор – француз және латын тілінде түзетуші, жөндеуші. Баспасөз, баспа мекемелерінің қызметкері, шығармашылық, ұйымдастырушылық қызмет атқаруды, басылымға бағыт-бағдар береді», – деп сипатталған (А. «ҚЭ» бас редакциясы, 2005 ж.). Хощ, делік... Орайы келгенде, өткен XX ғасырдың жетпісінші жылдарынан жаңа үш мыңыншы XXI ғасыр басталғанға (2001 ж.) дейін Жетісудың Талдықорған

шығатын болса соның бір кейіпкері: кезінде КСРО және Қазақстан журналистер Одағы басқармасының мүшесі, КСРО журналистер Одағы V съезінің делегаты, бертінде Қазақстанның Құрметті журналисі Мәкен апамыздың атанарына, оған көлемді орын берілеріне бек сенімдімін. Ол күн де туар. Тек асыл мұратты, ізденімпаз жастарымыз қаулап өссін дейміз.

Өз басым аудандық газет редакциясында табан аудармастан (1976-1990 жылдары) он төрт жыл қызмет атқарған тұста (негізінен редактордың орынбасары) аңғарғаным, отбасылы, балалы-шағалы әйел жолдастарға аудандық, облыстық деңгейде басшылық, онда да жауапкершілігі басым, тауқыметі көп, үнемі ел назарында жүретін газеттің редакторы болу қиынның қиыны еді. Біріншіден, жылдың төрт мезгілінде аудан көлемінде өтетін іс-шаралар легі (жайлаудағы малшылар, етектегі сауыншылар слеті, қызылшашылар мен күрішшілер жиыны т. б.) бір сәт толас-тамайтын. Ал оған міндетті түрде редактор шақырылады. Мұндай сәтте апайымыз қос орынбасары: Олег Голубенко мен мені алма-кезек, астымызға көлік беріп, жіберіп отыратын. Үлкен сенім артатын. Бұдан бөлек, сол тұстағы штаттық кестесі жиырма адамды құрайтын ұжым мүшелері, әсіресе, еркін ойлап, еркін жүруге бейім тұратын, қалам ұстаған қызметкерлер тарапынан туындаған жеке бас пен отбасылық мәселелері туындаған сәтте міндетті түрде қос орынбасары мен бастаушы партия және кәсіподақ ұйымы жетекшісімен ақылдаса отырып, ұшықтырмай, сыртқа дабыра етпей шешкенің талай куәгеріміз. Әр адамның

тағдырына сергек қарайтын. Болмашыға ренжіп, бұлқан-талқан болу, кек сақтау, қазымырлану, қызыл сөзге, өсек-аяңға ерік беруді жаны қаламайтын. Іштарлық пен көреалмаушылардың нысанасына ілініп, өзіне қатысты жазылған арыз-шағым иелеріне күле қарап: «Білгені осы да? Қайтеін енді?» – деп олармен өштеспей, жылы жауып, қоя салатын. Әрісі Алматыдан, берісі Талдықорғаннан іссапарға келіп, редакцияға жиі бас сұғатын: жазушы, ақын, актер, журналист (радиосы мен телевизиясы бар) ағайындар: Б. Тоғысбаев, Н. Муфтах, С. Иманасов, Н. Қазыбеков, С. Мұхаметшин, О. Исмаилов, Ә. Ысқабай, Т. Әбдуәли, Ж. Жақыпбаев, Ж. Майтжанов, А. Әлімов, Р. Отарбай, М. Давидович, Ж. Елшібек, З.Елғондинова т.б. алайымызбен тілдесіп, риза көңілмен аттанып жататын. Қоластындағы қызметкерлеріне қазына үйі мен автокөлік, қажетті тұрмыстық заттар алып беру үшін басшылардың алдына жиі баратын. Айтқанын жасатпай, сұрағанын алмай қоймайтын. Өзіме емес, өзгелерге болсыншы деп газетін де шығарып, отбасын да меңгеріп жүргенде «Ұлтшылсың, бірыңғай қазақтың қамын жейсің!», – деп партиялық шенеуніктер жазықсыз жазғырып, қызметінен алып тастаған тұста сүйенері де, қолдаушысы да ел азаматтары, ауыл мен қала ақсақалдары болды. Олар: Р.Мұрадипов, Ә.Ниязов, Ш.Исабеков, Н.Қылышбаев, Т.Медетбеков, О.Қасымбеков, Б.Нұрғабалов, Т.Иманғалиев, С.Қосжанов, Т.Шәріпбаев, Ж. Сұлтанбеков, Л.Ғисанов, Қ.Берлінбаев, Т.Сұлтанбаева т.б. еді. Қаратал мен Көксулық ел-жұрты еркелігін көтерді, қадір-қасиетін сезіне білді. Қай ортада жүрсе де құрметке бөленді. Еңсесін тік ұстады.

Мақала барысында редактор деген лауазымның қаншалықты атағы дардай, ал оған лайықты болу қиынның қиыны екені айтылып өтті. Бұл ұйғарымымызға Мәкен апайдың соқтықпалы соқпақты еңбек жолы, жарқын іс қызметі нақтылы дәлел. Өзге емес, өз басым жанды куәгер болғандай Мәкен апай газет редакторы деген абыройлы міндетті 1988 жылға дейін он бес жыл тапжылмай мінсіз атқарса, кейінгі отыз жылдың бедерінде де сол шыққан шырқау биігінен төмендемеді. Қызықты емес-ау, келеңсіздікті қараңыз, апайымыздан соң айналдырған оншақты жылда редакторлық орынтаққа бір емес, бес адам отырды. Көбісі ұқсатпады, қадірін сезінбеді. Басына қонған бақты үркітті. Жұртшылық кейбіреуінің есімін мүлдем ұмытты. Осы олқылықтай орын апамыз 2005 жылы қайталай толықтырды (әрине, аудан басшылығының арқасында). Бертін келе жолын шөкірті, қаламгер А. Өмірбаева берді. Алайда, аталған газетті шығарушылардың қазіргі іс-әрекеті көпшіліктің көңілін күпті етуі өкінетеді.

Білгенге алды-арты мұнымен шектелмейтін, сапары ұзақ керуеннің дариға дәурені мен дария ғұмырын (апамыздың осы аттас үш кітабы бар) бір адамдай мәнді де сәнді өткізе білген қажымас қайраткер, гүл дариға өміріміздің таңғажайып сырлы әлемі мен жаны жайсаң адамдары туралы жарты ғасыр бойы құлшына, шабыттана қалам тербеген Мәкен Сейдахметқызының жазғы түнгі аспанда жарқыраған құс жолындай мағыналы ғұмыры, жалынды іс-қызметі бүгінгі де, ертеңгі де жас ұрпаққа үлгі етуге әбден тұрарлық десек асыра айтқанымыз емес. Біз өзінді ұмытпаймыз, есіміңізді қастерлейміз, ізбасары мен шөкірттеріне жанаушыр да қамқор бола білген үлкен жүректі ұстаз редактор!

Р.С.: Аяулы апайымыз Өсербаева Мәкен Сейдахметқызын биылғы жылдың 28 маусымында ақтық сапарға шығару сәтіндегі көкейге оралған ой – қимасыңмен қоштасу қаншалықты ауыр болса, араға ай салып еске алу, көңіл қосын жазу одан да бөтер қиын екен. Аман жоқ?!

Қараша ҚАРАМАН,

журналист, қызметтес сергіі.

МЕНІҢ ӘКЕМ – ЖУРНАЛИСТ

«ЖОЛЫҢ ҚУҒАН МЕН ҒАНА...»

ӘКЕМ 1952 ЖЫЛЫ ТҮРКІСТАН ҚАЛАСЫНДА ДҮНИЕГЕ КЕЛІП, ТЕМІРЖОЛ СТАНЦИЯСЫ МАҢЫНДА ӨСКЕН. СТАНЦИЯҒА СӘТ САЙЫН ҚАРА ТҮТІНІН БҰРҚЫРАТЫП, «МЕН КЕЛЕ ЖАТЫРМЫН» ДЕП АЛЫСТАН ГУДОК БЕРІП ЖҮЙТКІП КЕЛЕ ЖАТАТЫН ПОЙЫЗДАРДЫ КҮТІП АЛЫП, ШЫҒАРЫП САЛУ БАЛАЛЫҚ ШАҒЫНЫҢ БІР ЕРМЕГІ БОЛҒАН.

жүргізетін жігіттің аты кім екен? Жаңа комбайнға қуанатын шығар?» деп таусылмайтын ой мен қиялға беріледі екен...

Ата-анасы хат танымайтын кісілер, үй-ішінде бірінші боп әріп таныған

кішкентай Қабыл (бала кезде солай атаған) үйде кітап, газет-журналды дауыстап оқып береді. Бірақ дауысы өзіне ұнамайды, радио дауыстарға мүлде келмейді. Содан дикторлар мен комментаторлардың үні мен ырғағын қайталауды әдетке айналдырады. Солай мектептің радиоторабынан хабар оқитын күнге жетеді.

Әрі қарай ауладағы балалардың футбол ойынына комментарий жасау, мектептегі мерекелерде мәнерлеп өлең оқу болып жалғасып кете береді. Қарап отырсаңыз, хат танымайтын ата-анадан Алматыда

оқуды мақсат еткен, журналист болуды армандаған бала өсіп шықты.

Әкем – арманшыл бала, қалауына қол жеткізген мақсатшыл жан болғандықтан біздің, төрт баласының да қиялына қанат бітіріп, арқадан қағып, қолдауы аяған емес. Өрқайсымыз өзіміз таңдаған мамандық, өзіміз қалаған өмір жолымен жүріп келеміз. Тәртеуіміздің ішімізде әке жолын қуған мен ғана. Өзімнен кейінгі інім мен сіңлім – заңгер, бірі прокуратурада, екіншісі корпоративті секторда. Кіші інім бизнесте. Бәріміздің де қалыптасуымызда арманшыл әке мен талапшыл анамыздың бергені мол болды. Әкеміз еркін ойлы, арманы асқақ, қиялы кең бала болуға үйретсе, анамыз нағыз педагог ретінде тәртіп пен оқу үлгерімімізді қадағалады. Журналист ата-ана ең алдымен баласына ой ұшқырлығын сыйлай алса керек, өйткені бұл – әлемнің тынысын қадағалап отыратын мамандық.

Айгүл ТІЛЕУҒАБЫЛҚЫЗЫ

СІЗДЕН ҮЙРЕНЕРІМ КӨП...

ҚЫЗ БАЛА ӘКЕСІНЕ ЖАҚЫН ДЕП БЕКЕР АЙТПАҒАН ҒОЙ. МЕН ДЕ ӘКЕМНІҢ ҚЫЗЫМЫН. БАЛА КЕЗІМДЕ АНАМ СЫРҚАТТАНЫП, ЖИИ АУРУХАНАҒА ЖАТЫП ҚАЛАТЫН. ОЛ КЕЗДЕ БІЗ КҮРТІ ДЕГЕН АУДАННЫҢ ОРТАЛЫҒЫ БОЛҒАН АҚШИ АУЫЛЫНДА ТҮРДІҚ. ҮЙДЕ ӘКЕМ ЕКЕУМІЗ ҒАНА. БІРГЕ ЕГІН ЕГЕМІЗ, БІРГЕ ТАМАҚ ПІСІРЕМІЗ, БІРГЕ АНАМА АУРУХАНАҒА ТАМАҚ АЛЫП БАРАМЫЗ. ӨРІК ПІСКЕН КЕЗДЕ ӘКЕМ ЕКЕУМІЗ БҰРҚЫРАТЫП ТОСАП ПІСІРГЕНІМІЗ ДЕ ЕСІМДЕ. МАҒАН ЕҢ ҰНАЙТЫНЫ – ӘКЕММЕН БІРГЕ ОНЫҢ ЖҰМЫСЫНА БАРУ БОЛАТЫН. ӘКЕМНІҢ МАМАНДЫҒЫ ЖУРНАЛИСТ.

Ол кезде аудандық «Шұғыла» газетінде жұмыс істеді. Редакцияға кіріп барғандағы иіс әлі есімнен кетпейді, жаңа басылған газет пен темекінің араласқан иісі. Сол жақтағы бөлмеде әкемнің әріптестері темекіні бұрқыратып тартып, шақылдатып дойбы ойнап отыратын. Барлығы мені қызындай көрді. Олар жұмыс істеп отырған кезде алдыма қойған қағаздарын шимайлап, кабинеттен кабинетке кіріп-шығып жүретінмін. Әкемнің туған жездесі, марқұм менің «Бабай» атам фототілші болатын. Атамның шын есімі Бақтығали, елдің бәрі Бақыт деп атап кеткен еді. Ал мен кішкентай кезімнен Бабай ата деп кеткенмін. Бақыт ата десем кәдімгідей ренжіп қалатын. Міне, сол Бабай атамның кофры ақша мен тәтті тамаққа толы болатын. Атам маған еркіндікті беріп қойған, сөмкедегі ана ақшаға қарамаймын, алатыным шұжық. Нан мен шұжыққа тойып алып, атам екеуіміз қараңғы бөлмеде сурет шығаратынбыз. Құдды бір сиқыр сияқты эппақ қағаздан суреттің пайда болғанын көрген сайын таңғалатынмын.

Сол редакцияда жүріп, осы күнде елімізде танымал талай ақын-жазушыларды көрдім, оқыған өлеңдерін, әңгімелерін тыңдадым. Балалық шағымды еске алсам, бірден редакцияда өткен сол кездер есіме түседі.

Кейін әкем Алматы облыстық «Жетісу» газетінің аудандағы меншікті тілшісі болып жұмыс істеді. Жан-жақтағы ауылдарға барып ақпарат алып, үйге келіп күндіз-түні мақала жазатын. Ол кезде қазіргідей компьютер жоқ, темір әріптері бір-біріне жабысып қалатын тергіш көк машинкасы болатын. Өзінше сол кездің компьютері ғой. Сол көк машинкамен қолмен жазған мақаласын теретін. Оның дауысы дауыс-ақ еді, шіркін. Құлағымыз үйреніп қалған ғой, жанында жатып алып, былқ етпей ұйықтай беретінмін. Үйде ешкім жоқ кезде жаңағы көк машинканың алдына отырып

алып, әкем сияқты тарсылдататынмын. Басылып дайын болған мақаласын әкем әдемілеп конвертке салып, таңертең таксимен Алматыдағы редакцияға салып жіберетін. Қазір рахат қой, алыс ауылда отырып-ақ қалағаныңды диттеген жеріңе жібере аласың.

Сәті түсіп бір күні әкем мені Қарасай ауданы, Қаскелең қаласындағы редакцияға алып барды. Есейіп қалған кезім. Редакцияда бұрын талай газетті басып шығарған баспа құралдары тұр екен. Әкем маған сол құралдарды көрсетіп: «Міне, қызым. Бұрын газет осыдан басылып шығатын. Мұнымен жұмыс істеу өте қиын болатын», – деп айтқанда әлі есімде. Орайы келгенде айта кетейін, менің анамның мамандығы полиграфист. Дәл осындай құрылғымен қорғасыннан жаңа құйылған әріптерді теріп, газеттің дизайнын жасайтын. Әкем – журналист болса, анам – полиграфист. Екеуі Жамбыл ауданының орталығы Ұзынағаштағы аудандық газетте танысқан ғой.

Әкем меншікті тілші болып жүргенде анам оның қолмен жазған мақаласын үйдегі көкмашинамен теріп қоятын. Кейде асыққанда әкем диктовкада (дауыстап оқитын), ал анам наборда (оқығанды теруші) отыратын. Міне, осылайша журналистика мамандығы менің санама сіңе берді. Сондықтан мектеп бітірерде менде қай мамандықты таңдаймын деген сұрақ болған жоқ. Құжаттарымды журналистика факультетіне тапсыруға әл-Фараби атындағы университетке әкем екеуіміз бірге бардық. Барлық қағазды толтырып, құжаттарды өткізіп болған соң: «Жүрші, мен саған факультетіңді көрсетейін. Ертең оқуға келгенде іздеп жүрме», – деп корпустың екінші қабатына алып барды. Өзі де осы оқу орнында, осы факультетте оқыған ғой. Мүмкін сондықтан болар, бара жатқанда әкемнің толқып тұрғанын сезіндім. «Сен

бақыттысың. Оқитын жеріңе сені әкең алып келді. Ал менің әкем малшы болды. Ол кісі бұл оқудың қайда екенін де білген жоқ», – деді маған қарап.

Додабай атам малшы болса да өте сауатты болатын. Ол кісі тоқсан жасқа келіп өмірден өтті. Жанына бара қалсақ география, тарихқа қатысты сұрақтарды жаудыратын. Тоқсанға келгенше терезенің жарығымен газет оқып отыратын. Бізді, немерелерді еркелететін әрине. Бірақ өзі көп сөйлемейтін. Әкемді құшақтап, еркелеткені есімде жоқ. Әйтсе де әкем жұмыс істейтін облыстық «Жетісу» мен республикалық «Егемен Қазақстан» газетіне үзбей жазылатын. Газетке жазылу маусымы басталғанда зейнетақысын алып өзі поштаға баратын еді. «Жетісудың» жаңа санын қолына алып бірінші беттен соңғы бетіне дейін ақтарып шығатын. Қазір түсіндім, сондағы іздегені баласының мақаласы екен ғой... Мақаланы оқып болған соң Нүсіпбай Додабайұлы деген бетті ашып қойып, біраз көзін жұмып жататын. Онысы сонда үнсіз мақтанып жатады екен ғой...

Кейін мен де газетке жұмысқа орналасқанда анам газеттен бірден менің мақаламды іздейтін. «Жетісу» газетінде әкеммен бірге он жылдай жұмыс істедім. Алғашқы үш жыл беттеуші дизайнер, сосын тілші болдым. Жұмыс барысында

әріптес ретінде нағыз журналистің қандай болу керек екенін де әкемнен үйрендім десем артық айтпаспын.

Бірден мен дизайнерлікпен тілшілікке ауысар алдында әкем жазғы кезекті демалысқа шықпақшы болды. Алматыға жұмыстарымен кетуге дайындалып жүрген. Тура демалысқа шығардан бір күн бұрын әкем облыстық әкімдікке алып барып: «Ертең мен Алматыға кетіп қалғанда сені әкім қатысатын жиналысқа жіберіп қалса қайда өтетінін білмей іздеп қалма. Бірден осы жерге келесің», – деп мұндағы үлкен жиналыстар өтетін жерлерді көрсеткен болатын. Білгендей көрсетіпті. Әкем Алматыға кете сала мені «жаза ала ма екен» деп сынайын деді ме, бірден облыс әкімі қатысатын жиналысқа жіберді. Жиналыс тура кеше әкем алып

барып көрсеткен екінші қабаттағы үлкен мәжіліс залында өтті. «Жазып болдың ба? Жазғаныңды оқыттың ба?», – деп мақаланы тапсырғанша әкем Алматыдан хабарласып отырды...

Иә, мен бақыттымын. Өйткені Алла тағала маңдайыма осындай жақсы адамның қызы болуды бұйырыпты. Бала кезімде қорғайтын, қолдайтын бір туған бауырларым жоқ деп налушы едім. Қазір түсіндім, маған жаратқан бір туған он бауырдың орнын басатын асқар таудай әке беріпті. Бұл өмірде менің ең бірінші сенерім, арқасүйерім, үлгі тұтарым, ұстазым, жол көрсетушім – менің әкем. Жасым қырыққа жетіп қалса да: «Қайдасың? Бәрі дұрыс па?», – деп әкем анамнан бұрын іздеп тұрады. Ата ретінде балаларыма деген мейірімін сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес. Немерелері де атасы мен апасын қатты жақсы көреді.

Әке, сізді төл мерекенің – журналистер күнімен құттықтаймын! Мақалаларыңыз, өлеңдеріңіз жазылып, абыройыңыз арта берсін. Ал біз сіздің мейіріміңізге бөленіп жүре берейік. Сізден үйренгенімізден үйренеріміз көп. Алла тағала анам екеуіңізге ұзақ әрі бақытты ғұмыр берсін деп тілеймін.

Айнұр НҮСІПБАЙҚЫЗЫ

«ҚАРАШАНЫҢ ЕМЕС, ҚАРА БАСТЫҢ ҚАМЫН ОЙЛАП КЕТТІК»

Жалғасы. Басы 1-бетте

Әлі есімде «Халық кеңесі» газетіне «Үйді салатын біз, алатын кімдер?» деген тақырыппен мақалам жарық көрді. Ал алғаш жазған мақалам Зайсандағы жер сілкінісінен кейін талай үй құлап, үйдің бөлінісіндегі құрылыс материалдарын бөлуде әділетсіздік туындап, сол кездегі республикалық «Социалистік Қазақстан» газетіне «Мұңға толған Мыңшұңқыр» деген атаумен шықты.

Негізінде журналистік жолымды ашқан басылым – облыстық «Жетісу» газеті. 1994 жылдың қараша айында түрлі басылымдарға шыққан дүниелерімді алып газет редакциясына келдім. Ол кезде бас редактор Баймолда Мусин еді. Өте мықты әрі қарапайым, алды кең адам болатын. Қабылдауына кіріп, бірер сағат әңгімелестік. Арманым – газетке тұяқ ілкітіріп алу болды. Қолымнан мақала жазу келгенімен, редакцияның ішкі жұмысын аса біліңкіремейтінмін. Екеуара әңгімеден соң Баймолда ағамыз: «Бізге өзің секілді от пен судан өткен, өмір көрген жігіт керек. Ертең жұмысқа келе бер», – деп хатшы қыз Жанатты шақырып, «аға тілші» деп бұйрық шығар деген сөзін естігенде шошып кеттім. Бірден: «Аға тілші емес, корректор болайыншы», дедім. Іле-шала редакциялық ұжымды шақырып, мінәт жазған дүниелерімді колдарына ұстатты. Төрт-бес адамдық құрамда: Нұрманбет Қизатов, Ерғали Ахметов, Жұмаш Арғынбаев, Мұғалімбай Жылқайдаров бар. Барлығының пікірі оң болды. Осылай заң және ақпарат бөлімінде Тәуірбек Сұртаевпен бірге жұмыс істейтін болдым. Маған дейін бөлімде Айгүл Аханбайқызы еңбек етіп, «Жас алаш» газетіне ауысыпты. Мені Айгүлдің орнына алды. Содан аға тілші болып журналистік еңбек жолымды бастадым.

1998 жылы газетке бас редактор болып Жақыпжан Нұрғожаев келді. Жаңа басшы да қабілет-қарымды байқаған болар үш-төрт ай өткенде мені бөлім меңгерушісі етіп тағайындады. Осылай «Жетісудағы» журналистік жолым ары қарай жаңғыра түсті.

АЛАТАУ: – Кешегі және бүгінгі журналистиканың келбеті туралы не айтар едіңіз?

Болат АБАҒАН: – Кезінде журналистика деген сұрапыл еді. Тіпті журналистикада елді елеңдететін дара есімдер болды. Мәселен, Нури Муфтах деген өткір тілді журналист, заң саласының бүге-шігесін жатқа білетін еді. Адам құқығының бұзылуы, әлеуметтік құқық сияқты қоғамдағы ең өзекті мәселелерді ашық жазды. Оның есімін ел ес тұтып, билік сескенетін-ді. Одан кейін заңгер журналист ретінде мойындалған Шарафаддин Әмірді де бөле-жара айта кеткен жөн. Бұл журналистердің аты бар болатын. Кезінде өзіміз де заң бөлімінде жүргенде кез келген генералға (Шпекбаев, Қасымовтарға) тікелей шыға беретінбіз. Өйткені олар біздің жазуымыздан сескенетін. Біз талап қоя білетінбіз. Менің түйсігімде қандай жағдайда болмасын журналист кез келген саладан хабардар болуы тиіс. Соның ішінде өзінің қолайына жаққан салада маман болуы тиіс. Сөйлескен адамыңды тосылтып, састырып, қаштырып жіберетіндей болу керек қой...

Өз басым журналистикаға барынша адал болуға тырыстым. Өзгелерге қолұшын созу арқылы қара халықтың

мәселесін шешкен кезде содан бір рахат сезімге бөленетінмін, жаным жайланып, үлкен бір істі бітіргендей болатынмын. Осы жасыма дейін мамандығымды пайдаланып біреуден бірдеңе сұрап көрмеппін, қара басым үшін өзгеден ештеңе дөметпеген жанмын. Өмірдегі ұстанған принципім – ісіме адал болу. Сол бағытта еңбек еттім. Талай мәрте арыз тексеруден кейін жазылған мақалаға байланысты соттасуға тура келді. Алайда, тазалығымның арқасында биік қалпымда қалдым деп ойлаймын. Әлі күнге дейін мені іздейтіндер қатары көп. Өткенде ғана Көксу ауданынан жер мәселесіне қатысты журналист ретінде араласуымды өтініп келген екен. Бірақ мен денсаулығымға байланысты мұндай даулы дүниелерге қазір бармайтынымды айттым. Ол болса бүгінгі таңда осындай даулы мәселелерге араласатын азулы журналист қалмағанын тілге тиек етті. Осыдан кейін қазіргі журналистиканың келбеті жайлы не айтуға болады?!

Бұл жағдайға қалай түстік десең, оның да нақты жауабын беру қиын. Мұны тұрмыстың өлегі дейтін болсам, біздің кезімізде бұдан бетер қиын болған еді. 1994 жылдары журналистикаға келгенімде айлап жалақы алмайтын кезеңдер болды. Бірақ біз мамандығымызды тек табыс қана табатын кәсіпке айналдырмадық. Берілген тапсырмаға аса бір жауапкершілікпен қарап, дйттеген жерге жаяулатып болса да барып, жазып келетін едік.

Шыны сол, ол тұстағы кадр да мықты еді. Мәселен, «Жетісуда» Салиха Сәмбетова, Әміртай Бөриев, Мұғалімбай Жылқайдаров, Жанайдар Бұралқиев, Ілияс Жүніс, Төлен Қауынбаев сынды мықты деген журналистер болды. Мұғалімбай аға газеттегі ауыл шаруашылығы бөлімін басқарды. Сол тұста ауыл шаруашылығы басқармасының басшылары Жылқайдаров жүрген жерде тосылып, сөйлей алмайтын. Неге десең ол кісінің жазу дәптерінде бұрынғы жылдардағы ақпарат тізіліп тұратын. Мәселен, егін туралы мәселе қаралса, соған қарап жіберетін де, өтірікті аймандай ететін. Баяндама жасаған басшыға: «Сен неге өтірік айтып тұрсың, өткен жылы олай болған жоқ қой», – деп дәптеріндегі деректерді сөйлететін. Осы кісілерді көріп өскен біз де талай дүниені үйрендік. Кейде біз ақпаратты телефон арқылы аламыз, сол кезде: «Сендер аяқпен баруға ерініп, ақпаратты телефон арқылы аласыңдар. Бұл құрғақ болады. Қандай жағдайда болмасын мәліметті көзбе көз жолығып, сөйлесе отырып алған жөн», – дейтін. Қазір соның бәрі сұйылды. Телефонмен алу былай тұрсын, интернеттен ала салатын болдық қой.

Сонымен қатар, «Жетісуда» қолтаңбасы қалған Светлана Буратай, Жанқұміс Жәмеңке, Нүсіпбай Әбдірахым, Нұржамал Әлішева секілді мықты қаламгерлер баспасөздің мерейін арттырып тұрған нағыз журналистер болды. Ал қазір журналистерде есім жоқ. Есім жоқ жерде сес те болмайды. Бүгінгі журналистикада жүргендер де, келгендер де нағыз мамандығының иесі еместей көрінеді.

Журналист – қашанда «халықтың партиясы сияқты» билікке сәл-пәл болса да оппозицияда болуы керек. Ойымды бір сөзбен қайырсам, бүгінгі журналистика алдыға емес, артқа кетіп бара жатқандай көрінеді. Қазір қарашаның емес, қара бастың қамын ойлайтын журналистер

көбейді.

АЛАТАУ: – Белгілі қаламгер Қали (С) ағамыз айтқандай, сіз де «қазіргі баспасөз бөспесөзге айналды» дегіңіз келе ме?

Болат АБАҒАН: – Баяғыда «Айтылған сөз, атылған оқтай» дейтін едік. Қазір «айтылған сөз оқ емес, боқ болып қалды». Мұныма ешкім ренжи қоймас... Мүмкін қазір жеріне жеткізіп, намысты оятатындай жаза алмай жатқан шығармыз, кім білсін?! Рас, Қали ағаң жөн айтыпты, бөспесөзге және мал табудың құралына айналғандай.

Қазір салалық журналистика ізім-қайым жоғалды. Біздің тұста салалық журналистиканың дәурені озып еді. Сондықтан да болар қазіргі баспасөздің бөспесөзге айналғаны. Әр кезеңнің, әр адамның, әркімнің бір өз шындығы бар ғой.

АЛАТАУ: – Қоғамда журналистика күнкөріс құралына, оңай кәсіпке айналып кетті деген пікір басым екенің өзіңіз де айтып қалдыңыз. Кәсіби журналист ретінде бұған алып қосарыңыз?

Болат АБАҒАН: – Тағы да қайталап айтамын. Қазір қоғамда есімі бар журналистер жоқ, бар дегеніңізбен, некен-саяқ. Соңғы жылдарда журналистиканы нантабар кәсіпке айналдырып алғанымызға ішің қан жылайды.

Кезінде журналистер даярлайтын жалғыз ұстахан ҚазМУ-дің журналистика факультеті еді. Журфакқа оқуға түсу үшін бірнеше сынақтардан өтетінсің. Өте сапалы журналистер даярлады. Ал қазір Қазақстанның әр түкпірінде журналистер даярлайтын бөлімшелер шаш-етектен. Ал енді олардың дайындаған мамандарының сапасына кім жауап береді? Мұнан кейін дайындалып жатқан келешек журналист мамандардың сапасы туралы не айтуға болады?

Мәселен, өзімді университетке сабақ беруге қаншама мәрте шақырды. Бірақ мен бірден бас тарттым. Алайда, қазір журналистикада кім көрінген сабақ беріп жүр... Бүгінгі журналистикада жүргендердің басым бөлігі қабілет-қарымы болмаса да нәпақа табу мен танымал болудың жолын көксейді.

Сонымен бірге, қазір арамызда жағымпаздық оты жанып тұр. Бұрын болған жоқ деуден аулақпын, бірақ соңғы жылдарда тіптен өршіп, асқынып кеткендей. Бұл оттың ұшқыны журналистикаға да дендеп енді... Негізінде, бюджетке телмірген, үкіметтің ығына жығылып, оған жағымпазданған баспасөзді халық сыйламайды. Біреудің құлақты кесті құлына айналған баспасөзден қандай шындықты күтуге болады?

Дей тұрғанмен де баспасөздің халықтың сенімді серігі болуын шын ниетімізмен қалаймын.

АЛАТАУ: – Алаш қайраткері М.Дулатов «Қай елдің баспасөзі мықты болса, сол елдің өзі де мықты» деген еді. Бүгінгі баспасөздің қоғамдағы алар орны туралы не дейсіз?

Болат АБАҒАН: – Қазіргі қоғамда газетке үміт артпайтын болды ғой. Журналиске емес, керісінше, блогерге сенетін заман туды. Мұнымен журналистиканың атына нұқсан келтіргім жоқ. Дегенмен, бұл – өмір шындығы.

Есімінен ел сескенетін журналистің бірі – Сандуғаш Дүйсенова туралы өткен жылы ел ішінде түрлі әңгіме тарап, қамауға алынды. Сандуғаштың атына

кір жағып, небір қитұрқы әрекеттер орын алды. Жұмыс істемеген журналист қана қателеспейді. Сол кезде үн қатқан журналистердің қатары некен-саяқ болғанымен, ауызбіршілік танытып, арнайы топ құрудың арқасында бостандыққа шыққанына қуандық.

Қазір бізде баспасөз де, сөз де мықты болмай қалды. Сөз бостандығы бар дейміз, бірақ оның арты жақсы болмай жатыр емес пе?! Қазір құрғақ сөзбен бағалайтын қоғамда өмір сүріп жатырмыз.

Қоғамда белең алып жатқан мәселелерді зерттеп жазуды қойдық, журналистиканың азусыздығы көрініс беруде. Білім саласында орын алған сұрықсыз дүниелер де жабулы, ешқандай қозғалыссыз жатыр. Мәселен, облыста ай сайын түрлі келіссөздер жүргізіліп жатады. Бірақ осылардан нәтиже шықты ма? Бұл тұрғыда әкім уәде берді ме, соның орындалуын қадағалап, келесі жылғы есебінде елдің алдында ұялмайтындай болуы тиіс қой. Бірақ ешкімге ештеңе керек еместей қалып танытып келеміз. Біздің тұсымызда мақала жазғанда ретін келтіріп, елдің мұңын айтатын, жоғын жоқтайтын сөздерді де кіріктіріп жіберетін едік. Қазір жазбай жатыр демеймін, бірақ соны құлаққа іліп, керек етіп жатпаған соң, тиісті деңгейде шара қолданбағаннан соң бәрі бекер... Қазір журналистердің жағдайы анағұрлым жақсы. Алайда, жазғандарына қарап журналистика жолда қалып қойғандай күй кешесің. Бұрын облыс басшылары басылымның бас редакторымен санасатын-ды. Қазір керек етпейтін дәрежеге жеттік. Журналист қолбалаға айналды.

АЛАТАУ: – Журналистикада жүрген жолыңызда көңілге не түйіп үлгердіңіз?

Болат АБАҒАН: – Түйгенім – журналистикада бұра тартпауға, көңіл-күйге қатты ерік беріп, жеке бастың пайдасын ойлауға болмайтынын түсіндім. Сөзімде айттым ғой, журналистік жолда мені бірнеше мәрте сотқа бергендер болды. Соның бәрінен тазалығымның арқасында жеңіп шықтым.

1999 жылдың ақпан айында Ұйғыр ауданынан олимпиадаға келген бес бірдей бала жанып кетті. Олимпиадаға алып келгенде қараусыз қалдырып, қайтарда ескі «жигули» мәшинесіне мінген оқушылардың көлігі бензовозға соғылған. Сол кезде облыстық «Жетісу» газетіне шырқыратып мақала жаздым. Ақыр аяғы айғай-шуға ұласып, үстімнен 36 беттік арыз түсті. Сонда әлгі балалардың ата-анасы мен ауданның прокуроры Боранәлі Ақпанбет деген азамат соңына дейін мен жақта болып, қорғап қалды. Әлі күнге дейін хабарласып тұрамыз. Бұл сол кездегі журналистиканың азулы болғанын көрсетсе керек.

Журналистикада ең бірінші мамандығыңды жақсы көріп, адал болуың шарт. Бұл жолда әрдайым өзіңді емес, өзгені ойлауың керек. Дәрігерлерді адам жанының арашасы деп жатамыз. Олар жанды аман алып қалса, рухани дүниедегі жанашырлықта журналистер алдыңғы орынға шығуы тиіс. Соны ұғынғанда ғана журналистиканың шамы жарық болады.

АЛАТАУ: – Әңгімеңізге рақмет. Мерекеңіз құтты болсын!

Әңгімелескен –
Сарби ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ

СЕМИНАР

КАКАЯ ДОЛЖА БЫТЬ УЛИЧНАЯ МЕБЕЛЬ?

НА ПЛОЩАДКЕ НИИ «АЛМАТЫГЕНПЛАН» ПРОШЕЛ СЕМИНАР ПО УЛИЧНОЙ МЕБЕЛИ, ПРОВЕДЕННОГО В РАМКАХ ИНИЦИАТИВЫ ПО РАЗРАБОТКЕ ДИЗАЙН-КОДА ГОРОДА АЛМАТЫ. МЕРОПРИЯТИЕ СОБРАЛО КЛЮЧЕВЫХ УЧАСТНИКОВ БИЗНЕСА, ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ РПП «АТАМЕКЕН» И ОБЩЕСТВЕННОСТИ ДЛЯ ОБСУЖДЕНИЯ КОНЦЕПЦИИ УЛИЧНОГО БЛАГОУСТРОЙСТВА, ВКЛЮЧАЯ УРНЫ, СКАМЕЙКИ И ФОНАРИ, - ПЕРЕДАЕТ ПРЕСС-СЛУЖБА ИНСТИТУТА.

В рамках семинара были представлены идеи, направленные на улучшение дизайна урн, скамеек и фонарей, которые играют ключевую роль в формировании единого стиля и комфортной городской среды. Особое внимание уделено созданию брендбука по разделу «Уличная мебель», который будет стандартизировать внешний вид и функциональные характеристики уличной мебели в соответствии с духом и архитектурой города, а также станет основой для будущих проектов по модернизации общественных пространств.

На семинаре участники активно делились своими видениями и опытом, давали предложения по дизайну и функциональности для уличной мебели.

«В Алматы нужно больше устанавливать урны для раздельного мусора. Эта система раздельного сбора помогает уменьшить негативное воздействие на окружающую среду, способствует увеличению переработки материалов и созданию более чистой и ухоженной среды», - предложил руководитель ИП «Арсенова» Минавархан Арсенова.

Семинар подтвердил значимость взаимодействия между бизнесом, общественностью и городскими властями в процессе формирования качественных общественных пространств, учитывая интересы всех заинтересованных сторон и способствуя созданию инновационных решений для улучшения жизни горожан.

«Отечественным производителям урн, скамеек, фонарей, важно знать требования к уличной мебели в рамках дизайн-кода. Обсуждая детали брендбуков с производителями, горожанами, мы определяем оптимальные решения по функциональности, удобству, эстетичности уличной мебели», - отметил начальник отдела регионального развития Региональной палаты предпринимателей

Максат Жиентаев.

Ожидается, что результаты семинара послужат основой для дальнейших шагов по улучшению городской инфраструктуры, включая реализацию новых проектов по уличной мебели в городе Алматы.

В своем выступлении Азамат Самалиев, руководитель отдела продаж ТОО

«Балхан», отметил: «В вопросе освещения города, считаю, что одним из ключевых показателей должно быть высокое качество материала и дизайна фонарей. Уличная мебель не только должна соответствовать эстетическим требованиям города, но и быть удобной, функциональной для жителей и гостей Алматы. Мы готовы активно сотрудничать с городскими властями для реализации этих идей в жизнь».

«Цветовая температура очень важна для комфорта в городе, теплый свет приятен для прогулок. Хотелось бы, чтобы фонари ставили с учетом теплого освещения», - предложил директор ТОО «Архиметалл» Илья Егоров.

пределил урны для сортировки мусора или пепельницы по всему городу, это сделает наш город более чистым».

«Уличная мебель такой же важный элемент для города, как и здания. К примеру в Южном парке г. Алматы удобные чугунные скамейки, они ортопедически правильные, нужно такого типа скамеек побольше устанавливать. Мы считаем, что качественная уличная мебель - это не только комфорт и функциональность, но и визуальное воплощение городской эстетики», - сказала представитель ТОО «Архиметалл» Аерке Амирова.

В завершение участники семинара выразили единодушную уверенность в том, что создание единого стандарта уличной мебели способствует повышению его привлекательности, улучшению визуального облика города, но также и сделает его более комфортным и удобным для жителей и туристов.

Справочно: Дизайн-код представляет собой набор приложений, каждый из которых описывает отдельное направление. Таких приложений семь: наружная информация, навигация, уличная мебель, озеленение, фасады и ограждения, освещению городских объектов.

Ш. ХАМИТОВ.

ЗДОРОВЬЕ

ВЕЙПЫ БОЛЬШЕ НЕЛЬЗЯ ПРОДАВАТЬ В КАЗАХСТАНЕ

С 20 июня 2024 года, в Казахстане вступили в силу нормы закона, запрещающие продажу вейпов, сообщает Zakon.kz.

19 июня глава государства Касым-Жомарт Токаев подписал закон «О внесении изменений и дополнений в неко-

торые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам здравоохранения».

Согласно документу, Уголовный кодекс Республики Казахстан теперь дополнен статьей 301-1 «Оборот некурительных табачных изделий, электронных систем потребления (вейпов), ароматизаторов и жидкостей для них». Нормы статьи предусматривают:

1. Продажа и распространение некурительных табачных изделий, электронных систем потребления (вейпов), ароматизаторов и жидкостей для них наказываются штрафом в размере до 200 месячных расчетных показателей либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на срок до 200 часов, либо арестом на срок до 50 суток.

2. Ввоз, производство некурительных табачных изделий, электронных систем потребления (вейпов), ароматизаторов и жидкостей для них наказываются штрафом в размере до 2000 месячных расчетных показателей либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на

срок до 600 часов, либо ограничением свободы на срок до двух лет, либо лишением свободы на тот же срок, с конфискацией имущества или без таковой.

3. Деяния, предусмотренные частями первой или второй настоящей статьи, если они:

- 1) совершены преступной группой;
- 2) сопряжены с извлечением дохода в особо крупном размере;
- 3) совершены неоднократно, наказываются штрафом в размере до 5000 месячных расчетных показателей либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на срок до 1200 часов, либо ограничением свободы на срок до пяти лет, либо лишением свободы на тот же срок, с конфискацией имущества.

Таким образом, с сегодняшнего дня точки по продаже вейпов должны быть закрыты. Стоит отметить, что для личного пользования ввозить вейпы в страну тоже нельзя.

Бейсенбі - Четверг, 4 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 04.10 «Жәдігер» д/ф
06.30, 04.10 «Ақпарат»
07.00 «Таңшолпан»
10.10, 18.00 Т/х «Құрсаудағы қыз»
11.00, 19.00 Т/х «Зейнеп»
12.10 «Тату-тәтті», реалити шоу
13.50 «47 баланың анасы»
14.45 Отандық бренд
15:15 «Орындалмаған парыз»
15.45 «Ақсауыт»
16.15 Т/х «Сырғалым»
20.30, 00.45 «Ашық алаң» ток-шоу
21.25 Телехикая «Құдаша қыз»
22.15 Т/х Өгей өмір
23.10 «1001 түн»
23.50 Футбол
01.35 «Сана»

19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Дау-дамайсыз»
21.00 Вечерние новости
21.35 Мелодрама «Маруся»
23.40 Мелодрама
02.00 Тайна Лилит
03:35 Астарлы ақиқат
04.15 Кешкі жаңалықтар қайталау

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Домбыра»
12.00 «Бүгін»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Мақсатына жеткендер»
13.30 «Шаңырақ»/тікелей эфир/
14.20 «Жетісу-спорт»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ел мен жер»
16.45 «Әсем әуен»
17.00 «Дала үні»
17.50 «Адал еңбек»
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир/
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Менің арманым»
19.30 «Ащы да болса...»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматынская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетісу)
22.00 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.20 Т/х «Ене»
07.15 М/с «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «Осман-5» т/х
10.15, 21.55 Т/х «Қорғаушы ханым»
11.50 Күлпәштің хикаялары
12.00Т/х Құрақ
13.10 «Көкжалдар әміршісі»
14.00 Үздік әндер
14.50, 00.10 Т/с «Склифософский-9»
17.10 «Айтарым бар»
18.10 «Отдай мою мечту» т/с
20.00 «Астана таймс»

31 КАНАЛ

06:00 Әзіл студия
07.00 «Ризамын»
08.00 Тик –ток шоу
08:30 Тайм вайн
09.00 «Маша и медведь» м/с
09.30 Құйынды мекен
12.40 Кино Жәзжада скорости
15.40, 17.50 Кино.
20.00 Информбюро
21.00 Кино
23.10 Ханзада Жумонг
01.50 «31 әзіл»
02.30 Тайм вайн
02.50 Тик ток шоу
03.20 Ватсап
04.00 «Әзіл студия»
04.201001 әзіл
04.30 Бала батл
05.00 Ватсап
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Қелі»
07.00 Тағдыр ойыны
07.30 Мультфильм
08.30 м/с Алданған арман-2
10:00, 20.00 Т/с «Великолепный век. Хюррем»
12.00, 22.00 Т/с
13.00 Т/с
14.00 «Тек қана қыздар»
17.00 Т/х Ғаламат ғасыр
19.00 Т/с «В плену у прошлого»
22.00 Менің Алтайым
00.00 Тақиясыз періште
01.00 Жена олигарха
01.50 Ата ана бала шаға
03.50 Келесі кім?
05:12 Үзіліс

КТК

ҚАЗАҚСТАН

07.05, 05.05 «Әнім сен едің»
07.55 04.40 Т/х «Тогжан»
08.45 Вечерние новости
11.50 «Тайна Лилит»
12.40 Маруся
15.00 Т/х «Намыс»

ХАБАР

05.00 «Мәртебелі өнер»
07.00 Концерт «Құс қанат ғұмыр»
09.30 Деректі фильм. «Қазақ елі»
10.00 М/ф «Фиш и Чип. Вредные друзья»
11.20М/ф «Тайны медовой долины»
12.00 «Точка возврата»
14.00 «Алғашқы»
14.45 «Бес жұлдыз»
16.30 «Келінжан»
19.30 «Қызық times»
21.00 «7 күн»
21.40 «Отдел журналистских расследований»
22.10 «Спешите любить»
00.10 «Әке бақыты»

АСТАНА

06.00 «ЕНЕ»
06.45 М/ф «Маша и медведь»

06.00 «ЕНЕ»
06.45 М/ф «Маша и медведь»

Жұма - Пятница, 5 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05«Жәдігер»
06.30,10.00, 15.00,20.00,02.00 Ақпарат
07.00 «Таңшолпан»
10.10, 18.00 Т/х «Құрсаудағы қыз»
11.10,19.00 «Зейнеп»
12.10 «Тату-тәтті»
13.50 «47 баланың анасы»
14.45 «Отандық бренд»
15.15 «Бірегей»
16.05 «Сырғалым»
20.30 «Ашық алаң»
21.25 «Құдаша қыз»
22.15 «Өгей өмір»
23.15 «Көңіл толқыны»
23.40,23.50 Футбол
02.35 «Ашық алаң»
03.25 «Сана»

ХАБАР

05.00 «Кім мықты?»
06.00 «Пәленшеевтер»
08.00 «Cover show»
10.00 «Ойталқы»
10.30 «Тайны медовой долины»
12.00, 18.20, 19.20 «Фатмагүл»
14.45, 21.15 «Келінжан»
16.00 «Два берега надежды»
18.00 Новости
19.00 Жаңалықтар
22.30 Х/ф «Хоть раз в жизни»
00.30 «Әсем әндер»

АСТАНА

06.00 «ЕНЕ»
06.45 М/ф «Маша и медведь»
09.00,22.50 «Осман-5»
10.20, 21.55 «Қорғаушы ханым»
11.10«Күлпәштің хикаялары»
13.00, 21.00 «Көкжалдар әміршісі»
14.00 «Зита и Гита»
17.10 «Айтарым бар»
18.10 «Отдай мою мечту»
20.00 «AstanaTimes»
23.45 «Ғашық жүрек-2 или коктейль для звезды»

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00 «П@утина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.15 «Модный приговор»
11.05 «Давай поженимся!»
11.55 «Не плачь по мне, Аргентина»
14.00 «Новости»
14.15 «Жаңалықтар»
14.15 «QAIИМАҚ»
15.00 «KOREMIZ»
15.55 «БЕЙКҮНӨ»
16.40 «Позднее раскание»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «KOREMIZ»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент ONLINE»
20.55 «Поле чудес»
22.00 «Спецбат»
01.40 «Новости»
01.50 «Жаңалықтар»
02.00 «Ең алғашқы»
03.00 «Басты жаңалықтар»
03.30 «П@утина»
04.15 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
07.30«Тогжан»
08.45 Вечерние новости
09.20 «Было дело»
11.20 «Тайна лилит»
12.25 «Маруся»

ЕВРАЗИЯ

09.00, 21.00 «Осман-5»
10.00, 21.55 «Қорғаушы ханым»
11.00 «Как долго я тебя ждала»
15.25 «Ән мен Әнші»
16.15 «Нысана әзіл театр»
19.10 «Моя большая Казахская семья»
23.10 «Астана непростая история»
00.30 Х/ф «Келинка тоже человек»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «ТАМАША CITY»
08.20«П@утина»
09.15«Воскресные беседы»
09.25«ПРОУЮТ»
10.25 «Наша доктор»
14.20 «Клянись любить тебя вечно»
18.10 «Сезон посадок»
20.00 «АНАЛТИКА»
20.45 «Рецепт любви»
00.25 «Три аккорда»
02.05 «П@утина»
02.50 «ТАМАША CITY»

14.20 «Выше только любовь»
16.40 «Намыс»
17.40«Стажёр»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Дау-дамайсыз.Күнде»
21.00 Вечерние новости
21.35 «Маруся»
00.25 «Тайна Лилит»
01.40 «Было дело»
03.30 «Дау-дамайсыз»
04.15КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
04.40 «Тогжан»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 М/ф «Отырарды қорғау»
12.00 «Сегодня»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Менің арманым»
13.30 «Дала үні»
14.15 «Әсем әуен»
14.30 «Ащы да болса...»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Туынды тарихы»
16.45 «Әсем әуен»
18.00 «Иман нұры»
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Әсем әуен»
19.30 «Ел мен жер»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматынская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетісу)
22.00 «Менің балалық шағым»
22.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 Әзіл студия
07.00 Информбюро
08.00TikTok show
08.20 «Маша и медведь»
08.50 «Құйынды мекен»
11.50 «Никогда не сдавайся-3»
14.10 «Однажды в Китае»
17.20 «Однажды в Китае-2»
20.00 Информбюро
21.00 «Красный воробей»
00.00 «Құйынды мекен»
02.30 «31 әзіл»
03.00 Time Vine
03.20 TikTok show
04.20 Әзіл студия
04.20 1001 Әзіл
04.30 «BALLA BATTLE»
05.00 What 's up?
05.20 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 «Q –елі»
07.00 Т/х «Тағдыр ойыны»
08.00,23.00«Алданған арман-2»
09.00 «Синий трактор»
10.00, 20.00 «Великолепный век, хюррем»
12.00 «На твоей стороне»
16.00,03.50 «Тек қана қыздар»
17.00 «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
19.00 «Великолепный век. Создание легенды»
22.00 «Менің Алтайым»
00.00 «Тақиясыз періште»
01.00 «Жена олигарха»
02.00 «Ата-ана. Бала-шаға»
04.50 «Келесі кім»
05.52 Үзіліс

КТК

07.05 «Мерекелік концерт»
07.30 «Нағыз Қазақтың ұлымын»
10.00 «Юморина»
13.00 «Горько – солёное море любви»
17.00 «Цветок Кашгара»
19.00 «Махаббат әлемі»
20.00, 21.00 «Кел, Шырқайық!»
22.00 «От печали до радости»
23.50 «Было дело»
01.50 «Кел, шырқайық!»
03.20 «Махаббат әлемі»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Апта /қаз/
10.00 Апта /рус/
11.00 «Домбыра»
12.00 «Жас тілші»
12.30 «Әмірлік бағдар»
13.00 «Ұлт ұяты»
13.40 «Шашу»
14.30 «Әсем әуен»
14.45 «Жетісу-спорт»
15.00 «Шаңырақ»
15.50 Д/ф «Қазақтың

Сенбі - Суббота, 6 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05«Жәдігер»
06.30,20.00, 02.00 Ақпарат
07.00, 03.40 «Зинһар»
07.45 «Алтын қақпа»
08.30 «Шаңырақ»
09.00Футбол
09.10 «Елорда күні құтты болсын!»
10.10,18.00 Т/х«Құрсаудағы қыз»
11.00,19.00 «Зейнеп»
12.00 «Теледәрігер»
13.00 «Ән мен әнші»
16.35 «Әзіл әлемі»
15.00 «Әлем және біз»
17.40 Астана күні
20.30 «Беу»
22.15 «Өгей өмір»
23.10 «Астана күні»
23.35,23.50 Футбол
02.30 «Әлем және біз»
02.50 «Теледәрігер»

ХАБАР

05.00 «Мәртебелі өнер»
07.00 Концерт «Махаббат қаласы»
09.00 «Президентский резерв»
09.30 «Ұлы дала ойындары»
10.00 «Трон эльфов»
11.30 «Тайны медовой долины»
12.00 «Хоть раз в жизни»
14.00 «XII ғасыр көшбасшысы»
15.00 «Алғашқы»
16.00 «Келінжан»
19.00 «Бес жұлдыз»
21.00 «7 күн»
21.40 «Точка возврата»
23.40 «Әке бақыты»
00.30 «Әсем әндер»

АСТАНА

06.00 «ЕНЕ»
06.45 М/ф «Маша и медведь»
09.00,22.50 «Осман-5»
10.20, 21.55 «Қорғаушы ханым»
11.10 «Махаббат әлемі»
14.10 «Робот әйел»
16.00 «Как долго я тебя ждала»
20.00 «SarapTimes»
21.00 «Ән мен әнші»
23.45 «Форрест гамп»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «ТАМАША CITY»
07.55 «П@утина»
08.50 «Повара на колесах»
09.45 «Поухали!»
10.45 «День солнца»
14.45 «Соленый поцелуй»
18.30 «АЙНА»
19.00 «Когда меня полюбишь»
20.55 «Юрочка»
00.30 «Счастье мое»
02.05 «Айна»
02.30«П@утина»
03.15«ТАМАША CITY»

КТК

07.05«Рахмет, саған туған ел»
07.55 «Оралу»
10.05 «Бақытыңды аяла»
12.05 «Маруся»
14.35 «Арғымақ. Небесные кони»
17.00 «Қарапайым-Ханшайым»
18.05 «Нағыз қазақтың

КТК

Страдивари»
16.20 «Мақсатына жеткендер»
17.00 «Әсем әуен»
17.40 «Мен сені естімеймін»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Париж-2024»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Сапарлайық»
20.30 «Ділмар»
21.30 «Ел іші - өнер кеніші»
22.00 «Шіркін-ай»
22.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 Әзіл студия
07.00 «Маша и медведь»
08.00Ризамын
08.30 «Тик-Ток» шоу
09.00 Time Vine
09.30 «Готовим с Адель»
10.00 «Телебинго»
10.25 «РОДНОЙ»
13.00 «Конь Юлий и большие скачки»
14.50 «Принц пустыни»
17.20 «Хоббит. Пустошь Смауга»
20.40 «Три Икса»
23.30 «Красный воробей»

ұлымын»
21.00 «Горько-солёное море любви»
00.45 «Арғымақ. Небесные кони»
03.15 «Қарапайым-Ханшайым»
04.15 «Оралу»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 М/ф «Мұңлық пен Зарлық»
12.00 «Иман нұры»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Менің балалық шағым»
13.40 «Шашу»
14.15 «Жетісу жауһарлары»
14.30 «Ел мен жер»
15.00 «Шаңырақ»
15.50 «Әсем әуен»
17.00 «Шашу»
17.45 «Нұрлы жолда»
18.00 «Жас тілші»
18.30 «Әмірлік бағдар»
19.00 «Ұлт ұяты»
19.45 «Жетісу-спорт»
20.00«Әсем әуен»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 Әзіл студия
07.00 М/с «Маша и медведь»
08.00 Ризамын
09.00 Time Vine
09.30 «Готовим с Адель»
10.00 Алдараспан
11.30 «Доктор дулиттл-3»
13.40 «Родной»
16.10 «Конь Юлий и большие скачки»
18.00 «Принц пустыни»
20.30 «Хоббит.Пустошь смауга»
23.50 «Ларго винч-2. Заговор в бирме»
01.50 «Біздің шоу»
03.40 Time Vine
04.10 TikTok show
04.40 Әзіл студия
05.00 1001 Әзіл
05.10BALA BATTLE
05.30 What's up?

7 КАНАЛ

06.02 «Q–елі»
07.00 «Тағдыр ойыны»
08.00 Жұлдызды шаңырақта
08.30 «SUPER BOL»
09.00 «Юмор!Юмор!Юмор!!!»
10.00, 20.00 «Великолепный век. Хюррем»
12.00 «Сашино дело»
16.00 Шаншар әзіл-сық ақ кеші
17.00 «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
19.00 «Великолепный век. Создание легенды»
22.00 «Менің Алтайым»
23.00 «Сен BOSSЫҢ»
01.00 «Келесі кім»
02.00 «Ата-ана. Бала-шаға»
04.50 «Алло, бұл кім?»
05.52 Үзіліс

7 КАНАЛ

02.10 «31 Әзіл»
02.40 Ризамын
02.40 Time Vine
03.00 TikTok шоу
03.30 1001 Әзіл
03.40 BALA BATTLE
04.00 What's up?
04.30 Әзіл студия
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.02 «Q–елі»
07.00«Тағдыр ойыны»
08.00, 01.00 ҚызықтыWeekend
09.00 «Юмор!Юмор!Юмор!!!»
10.00,20.00 «Великолепный век. Хюррем»
12.00 «Любовь вне конкурса»
15.50 Күшіміз Бірлікте
16.20 Жұлдыздар шеруі
17.00 «Ғаламат ғасыр.Хюррем»
19.00 «Великолепный век. Создание легенды»
22.00 «Менің Алтайым»
00.00 «Алло, бұл кім?»
02.00 «Ата-ана. Бала-шаға»
04.50 «Келесі кім»
05.52 «Үзіліс»

Жексенбі - Воскресенье, 7 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 03.10 «Жәдігер»
06.30 Ақпарат
07.00 «Дәуір даналары»
07.45 «Алтын қақпа»
08.30, 21.00 «Көңіл толқыны»
09.25 Футбол
09.35 «Ақсауыт»
10.00,18.00 Т/х «Құрсаудағы қыз»
11.00, 19.00 «Зейнеп»
12.00Саят Медеуовтің концерті
13.45 «Әзіл әлемі»
14.45 «Моана»
16.20 «Інжу-маржан»
16.50 «Нағыз қазақ - домбыра»
17.05 «Технократтар талқысы»
20.00 «Апта»
20.50 «Ақорда»
22.15«Өгей өмір»
23.10 «Дина. Күй құдірет»
01.10 «Нағыз қазақ – домбыра»
01.25 «Апта»
02.15 «Ақорда»
02.25 «Күміс көмей»

ХАБАР

05.00«Мәртебелі өнер»
07.00 Концерт «Құс қанат ғұмыр»
09.30 Деректі фильм. «Қазақ елі»
10.00 М/ф «Фиш и Чип. Вредные друзья»
11.20М/ф «Тайны медовой долины»
12.00 «Точка возврата»
14.00 «Алғашқы»
14.45 «Бес жұлдыз»
16.30 «Келінжан»
19.30 «Қызық times»
21.00 «7 күн»
21.40 «Отдел журналистских расследований»
22.10 «Спешите любить»
00.10 «Әке бақыты»

АСТАНА

06.00 «ЕНЕ»
06.45 М/ф «Маша и медведь»

ЕВРАЗИЯ

09.00, 21.00 «Осман-5»
10.00, 21.55 «Қорғаушы ханым»
11.00 «Как долго я тебя ждала»
15.25 «Ән мен Әнші»
16.15 «Нысана әзіл театр»
19.10 «Моя большая Казахская семья»
23.10 «Астана непростая история»
00.30 Х/ф «Келинка тоже человек»

ТЕРГЕУ СУДЬЯСЫ ДЕГЕН КІМ

2015 ЖЫЛДЫҢ 1 ҚАҢТАРЫНАН БАСТАП ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНГЕН ҚЫЛМЫСТЫҚ-ПРОЦЕСТІК КОДЕКСТІҢ ЖАҒАЛЫҚТАРЫНЫҢ БІРІ – ТЕРГЕУ СУДЬЯСЫ ИНСТИТУТЫНЫҢ ЕНГІЗІЛУІ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

Тергеу судьясының басты мақсаты өзіне қылмыстық қудалау функциясын қабылдамай, соттың бақылауын жүргізуді жүзеге асыру. Тергеу судьясы – қылмыстық процестегі тараптар мүмкіндіктерінің теңдігін, жеке адамға тиесілі конституциялық құқықтарының сотта қорғалуын, негізсіз айыптаудан және соттаудан, адам мен азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының заңсыз шектелуінен қорғауды қамтамасыз ететін процессуалдық дербес тұлға. Ол тек заңның мүддесін қолдайды. Қылмыстық-процестік кодекстің 55-бабында тергеу судьясының сотқа дейінгі тергеп-тексеру жұмыстары барысында кездесетін кемшіліктерді жою үшін оған бірнеше өкілеттіктер берілген. Сотқа дейінгі өндірісте соттың бақылауын кеңейту және қылмыстық процесте жеке адамның құқықтары мен бостандықтарының тиісті кепілдіктерін құру тергеу судьясының қатысуынсыз мүмкін емес. Бұған дейін түрлі тергеу әрекеттеріне санкция беру прокурордың, яғни айыптау тарапының құзырында болып келген. Ендігі жерде, күзетпен ұстау, ұйқамақта ұстау, лауазымнан уақытша шеттету, жақындауға тыйым салу, экстрадициялық қамақ мерзімдерін ұзарту, кепілді қолдану, мүлікке тыйым салуды санкциялау тергеу судьясының құзыретіне берілген.

Кейбір тергеу әрекеттеріне санкция беруден басқа тергеу судьясы сотқа дейінгі өндіріс кезінде тараптардың шағымдары мен өтініштерін қарайды. Айыпталушының бұлтартпау шарасына санкция беру тергеу судьясымен ашық сот мәжілісінде, айыптау және қорғау тараптарының қатысуымен қаралады. Мұндай процесте тараптардың жарыспалылық қағидасы неғұрлым толық іске асырылады және сотқа дейінгі өндірісте тараптың бірі - адвокаттың рөлі арта түседі. Ашықтық

және тараптардың жарыспалылығы процеске қатысушылар құқығының тиімді қорғалуына себепкер болады және азаматтардың құқығының сақталуына қосымша кепілдік береді. ҚР-сы ҚПК-нің 148-бабы, 8-бөлігіне сәйкес тергеу судьясының құзыретіне күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын санкциялаумен қатар, кепіл мөлшерін де айқындау кіреді. Кепіл – онша ауыр емес, ауырлығы орташа және ауыр қылмыстар бойынша қарастырылған. Кепілді бұлтартпау шаралардың неғұрлым қатаң түрлеріне балама ретінде кеңінен қолдануға алғышарттар жасалған. Бұдан басқа, егер қылмыстық қудалау органы сараптама тағайындау туралы өтінішті негізсіз қанағаттандырудан бас тартқан жағдайда, мұндай өтінішті қарау тергеу судьясының өкілеттілігіне жатады. Сонымен қатар, мүлікке тыйым салуға санкция беруді тергеу судьясының қарауы да қылмыстық сот өндірісіне тартылған тұлғалардың құқығын сақтауға бағытталған. Сот тәжірибесі көрсеткендей, осыған дейін қылмыстық қудалау органы нақты мүліктің қылмысқа қатыстылығын анықтамай-ақ, мүлікке тыйым салған фактілері орын алған жағдайлар болды. Осы мәселенің қаралуы тергеу судьясының өкілеттілігіне берілгені, тараптар сот мәжілісінде мүлікке тыйым салуға байланысты өз уәждерінің дәлелін ұсынуға мүмкіндік алды. Тергеу судьясы бұл әрекеттің заңдылығын дәлелдейтін негіздерді, мүлікке тыйым салуға байланысты мүдделері қозғалатын тараптар мен үшінші тұлғалардың құқықтары сақталуын зерттеп барып шешім қабылдайды.

Ержан ЖАНҰЗАҚОВ,
Алматы облысының
қылмыстық істер жөніндегі
мамандандырылған ауданаралық
сотының төрағасы.

НЕКЕ ҚИЮДЫҢ ЗАҢДЫЛЫҒЫН БІЛЕСІЗ БЕ?

НЕКЕ – АДАМ БАЛАСЫНЫҢ ӨМІРІНДЕГІ ЕҢ АЙТУЛЫ ДА МАҢЫЗДЫ СӘТТЕРДІҢ БІРІ. БАЛАЛЫҚТАН АТТАП, ДАНАЛЫҚҚА АЯҚ БАСАР ШЕШУШІ МЕЗЕТ. СОНДЫҚТАН ДА НЕКЕ ҚИЮДЫҢ ӨЗІНДІК ЗАҢДЫЛЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕЖЕ-ТАЛАПТАРЫНА ДА ЖІТІ КӨҢІЛ БӨЛГЕН ЖӨН.

Неке қиюды тіркеу өтініш берілген күннен бастап он бес күн өткеннен кейін жүргізіледі (қабылдау күні мемлекеттік қызметті көрсету мерзіміне кірмейді).

Неке қиюды тіркеу жайында өтінішті беру жолдары: **Egov.kz электронды үкімет порталында беруге болады.** Бұл үшін жұбайлардың ЭЦҚ арқылы өтініш береді. Неке болашақ ерлі-зайыптылардың екеуі үшін де бірінші болуы керек. Некені екінші рет онлайн арқылы тіркеуге болмайды, өтініш берушілердің балалары болмауы керек.

ҚР кез келген аумағындағы АХАТ бөлімі арқылы. Бұл үшін келесі құжаттарды тапсыру қажет: неке қию туралы өтініш; жеке басын куәландыратын құжаттар (сәйкестендіру үшін); мемлекеттік бажды төлеу туралы электрондық чек.

Электрондық портал және АХАТ бөлімі арқылы өтініш берген азаматтар белгіленген тіркеу күні АХАЖ бөліміне бірге келуі қажет.

Әлия ӘМІРХАНОВА,
Жетісу облысы Әділет департаменті
коммерциялық емес ұйымдары
тіркеу және тіркеу саласындағы
бақылау бөлімінің жетекші маманы.

Елімізде Тілдерді қолдану мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы аясында Қазақстанда тұратын халықтар тілін сақтай отырып, мемлекеттік тілді балабақша, мектеп, жоғары оқу орындары, мемлекеттік қызмет және қоғамдық-саяси, әлеуметтік кәсіпкерлік саланың барлығында қолданысқа енгізу және өмірлік қажеттілікке айналдыру бағытында айтарлықтай жұмыстар атқарылу үстінде.

ТІЛ ТАҒЫЛЫМЫ – ЕЛ ТАҒЫЛЫМЫ

Осы орайда, мемлекеттік органдарда, соның ішінде, соттарда да қазақ тілінің қолданыс аясын кеңейту жолында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Әрине, қазақ тілі елімізде ресми түрде мемлекеттік тіл екенін айдап анық. Енді оның көсегесін көгерту өзімізге байланысты екенін жақсы түсінуіміз қажет. Мемлекет тарапынан мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыруға байланысты пәрменді шаралар үздіксіз қолданылып жатқаны белгілі. Тілді неғұрлым күрделендіріп, үстемелеген сайын құны кетеді. Қазақтың сөздік қорының мол, тілінің шұрайлы, көркем екені даусыз. Тек соны өз мәнінде орынды қолдана білсек нұр үстіне нұр. Егер қос тарап дауына қатысты нақты және толық жауап алса, ал судья соны өз шешімінде түсінікті әрі қарапайым тілмен жеткізсе, азаматтар қабылданған шешімнің байыбына барып, тұжырымын тиянақты ұғынатын болса жоғарыға қарай шағымданулары да азаяры ғажап емес.

Қазіргі уақытта сот жүйесінде мемлекеттік тілді қолдану аясы жыл

сайын артып келеді. Мемлекеттік тілде сот ісін жүргізу және сот жүйесінде барлық құжаттар тек мемлекеттік тілде жүргізіледі. Мемлекеттік тілді белгілі бір көлемде және біліктілік талаптарына сәйкес білуі қажет мамандықтардың және лауазымдардың тізбесі Қазақстан Республикасы Заңдарымен белгіленеді. Мемлекеттік тілді барынша дамытуға, беделін нығайтуға еліміздің барлық азаматтары белсенді атсалысуы керек. Сонда ғана елімізде жүргізілетін барлық жүйе бойынша мемлекеттік тіліміздің мәртебесі арта бермек.

Тіл тағдыры – ел тағдыры, болашағымыз жарқын, егеменді еліміздің еңсесі биік болсын десек ана тілімізді мақтан тұтып, одан әрі өрісін кеңейтіп, соңымыздан еріп келе жатқан келешек ұрпақ тілімізді тірек ететіндей, белсенді пайдалана отырып, мемлекеттік тілдің қолдану аясын дамытуда белсенді жұмыстар жасау бағыттарын ұсынғанымыз жөн.

Ермек ДҮЙСЕМБАЕВ,
Текелі қалалық сотының
судьясы.

ҚОРШАҒАН ОРТА

ОРМАН ӨРТІНІҢ АЛДЫҢ АЛУ

ОРМАН ӨРТІНІҢ ПАЙДА БОЛУ СЕБЕПТЕРІ АЛУАН ТҮРЛІ. ТАБИҒАТТЫҢ ӘСЕРІНЕН БОЛАТЫН ОРМАН ӨРТТЕРІ НАЙЗАҒАЙДАН, ВУЛКАНДАРДЫҢ АТҚЫЛАУЫНАН, КҮННІҢ ҚАТТЫ ҚИЗУЫНАН ЖӘНЕ ТАҒЫ ДА БАСҚА СЕБЕПТЕРДЕН БОЛУЫ МҮМКІН.

Антропогенді орман өрттері адамның табиғатқа деген жауапсыздығы мен немқұрайлығынан туындайды. Яғни қоқыстарды өртеу, жаққан отты сөндірмеу, шыны ыдыстарды орман арасына тастау, темекі қалдықтарын сөндірмеу, көлік апаттары және тағы сол сияқты себептер. Өрттің алдын алу мақсатында келесі жағдайларға тыйым салынады: орманға жанып тұрған сіріңкелерді, темекі тұқылдарын, бықсыған шүберектерді лақтыру; тығыз таулы жерлерде және қылқан жапырақты жас өскіндерде, ағаштардың астында, шымтезек қоймаларының жанында, піскен дақылдарға жақын жерде от жағу; орманда өздігінен жанып отырған материалдарды қалдырмау керек: майға, бензинге малынған шүберектер, ашық ауа-райында күн сәулесін шоғырландыратын және құрғақ өсімдіктерді тұтататын шыны ыдыстар; орман алқаптарында, бақтарда, егістіктерде, ағаштардың астында құрғақ шөпті күйдіру; қамысты өртеу; желді ауа-райында от жағуға және оны қараусыз қалдыруға; демалыстан кейін демалу орнындағы ошақты сөндірмеуге қатаң түрде тыйым салынады.

Жоғарыда көрсетілген ережелерді бұзған адам анықталса, ол заң бойынша тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жазаға тартылады.

Орман өрттерін болдырмау үшін республика деңгейіндегі өрт қауіпсіздігі туралы іс-шаралар, баяндамалық жұмыстар, ауылдық округтер мен шаруа қожалықтарға ескерту хаттар тарату, ескерту баннерлерін ілу сияқты үгіт-насихат жұмыстары жүргізілуде.

Орманға барар жолдарда, демалатын жерлерде, орман жұмыстары жүріп жатқан жерлерде міндетті түрде аншлаг паннолар, хабарламалар арқылы өрттен сақтандырулар шаралары жасалған. Көбінесе осыларды орман-тоғайлы жерлер маңында демалушылар мән беріп қарап ескере бермейді. Сондықтан тұрғындар мен демалушылар жауапкершілік танытып, осы алдын алу шараларына мән беріп, ережелерге бағынса, орманды тілсіз жаудан бірге қорғайтын едік.

Айдын ИСПАНОВ,
«Қапал орман шаруашылығы»
коммуналдық мемлекеттік
мекемесінің
15 - айналым орман күтушісі.

ЖЫР ДӘПТЕРІНЕН

МЕНЕН АУЛАҚ ЖҮРІНДЕР...

Қырық жылдан астам уақыт журналистика саласында еңбек еткен қаламгер Болат Бисұлтанұлы бүгінде сексен үш жасқа аяқ басты. Осы жасқа дейін ағамыз қуатты қаруы қаламынан ажырамай, салауатты тұрмыс-салтымызға кері әрекеттерді әшкерелеп, мақаладан бөлек өлең, шумақтарын да өріп келеді. Оның «Менен аулақ жүріңдер» атты жыр жолдары осының айқын дәлеліндей... Журналистер мерекесі қарсаңында қаламгер ағаның қаламынан туған жырларын жариялауды жөн көрдік.

Оттаубайдың мінезі

Төңірегін түгел ғайбаттау,
Оттаубайдың әдеті.
Өсек, өтірік айтпаса,
Асқа да кеміс төбеті.
Алтынбекті күндейді,
Күмісбекті тілдейді,
Маңдайы терлеп мал тапқан.
Азаматтарды «құл» дейді.
Сол бейшара өзінің
Кім екенін білмейді.

Күтпеген жауап

– Айналайын, балақай,
Сен кімнің баласы боласың?
– Мамамның баласымын.
Сонда кімнен туғансың?
– Мамамнан.
– Әкең қайда құлыным,
Алдымен атау керек-ті?
Әкемді туғалы көрмеппін,
Тұңғыш бала болсам да
Иығына мінбеппін,
Жетегінде жүрмеппін.
Апам айтып отырса,
Құшағына да кірмеппін.
Бірақ тірі жүрсе керек,
Біз жайлы сырттай білсе керек.

Алиментчик әкемді
Дегенмен бір көргім келеді.
Оң қолымды бергім келеді.
Есіне салайын әкемнің,
Менің атым Торсықбай,
Оның аты Борсықбай.

Енесі мен келіні

– Апашка, Арунаны детсадқа,
Провожать етіңізші.
Трасса сплошной гололёд,
Осторожно өтіңізші.
Свет өшсе светофорлар жанбайды,
Мұндай случай адамды алдайды, –
Деп ескертті келіншек.
Келінді енесі түсінді:
Қа-ра-шо, жарайды, – деп күрсінді.

Қария ауыр күрсінді

Жемқор болып немере
Торға түсіп қалыпты,
Мұны естіген атасы
Тұра алмай шөгіп налыпты.
– Сақалымның ағында,
Өлерімнің шағында,
Опасыз тірлік жалған-ай,
Қамауға түсіп қалғаны-ай.
Тегіміз таза, ақ едік,
Сүйекке таңба салғаны-ай.

Ағайынға не деймін,
Маңайыма не деймін, –
Деп қария күрсінді,
Басылмай жүрек дүрсілі.

Ащы болса да айтайын

Төңірегіміз бүгінде
Жемқорлардың тобыры.
Олардың дерті түбінде
Асқазан жолы обыры.

Төмпештеп әйелін,
Жылатқан баласын,
Жуан жұдырық еркекті
Құтырған ит таласын.

Өсекшілер еңкілдеп,
Жоқтан барды тереді.
Мұндайларды ақиқат,
Маңдайынан тебеді.

Дорбабайдың ұрлығы,
Қалтаға түсуден басталды.
Кейін өрлеп «жұлдызы»
Ұрылар тобын басқарды.

Жанұясынан адасқан,
Алиментчик әке қаңғыбас,
Көшеде көрсе өз қызын
Әлгі мәңгүрт танымас.

Кезекші МАИ тоқтатып,
Құлағымды бұрады,
Айыппұлдың орнына
Көк түсті қағаз сұрады.

Жарнама тұр ілулі
Ұжым оны біледі,
– Начальник отчет қылады,
Дегенге бәрі күледі.

Түтінбайдың еркесі
Шылым шекті жасынан,
Шуылдайды екен кеудесі
Жүріп өтсең қасынан.

Әтештің өні

Әтеш шығып шатырға:
– Ку-ка-ре-ку көкек, – деді,
Шіби оған секектеді.
Көп кешікпей екеуі
Бірін-бірі жетектеді.
Күзге қарай
Балапандар қаптады,
Шиқылдап тыныш жатпады.
Осы кезде шіби
Әнші әтешті таппады.

КІТАПХАНАДА

ЖАҢА КІТАПТЫҢ
ТҰСАУЫ КЕСІЛДІ

ТАЛДЫҚОРҒАН
ҚАЛАСЫНДАҒЫ
С.СЕЙФУЛЛИН
АТЫНДАҒЫ
ОРТАЛЫҚ ӘМБЕБАП
КІТАПХАНАСЫНДА
ЖАЗУШЫ ҚАНАТ
ӘБІЛҚАЙЫРДЫҢ
«АҒЫРАПТАҒЫ
АТЫ ЖОҚ АДАМ»
КІТАБЫНЫҢ
ТАНЫС-
ТЫРЫЛЫМЫ ӨТТІ.

Іс-шараға ақын-жазушылар мен кітапсүйер оқырмандар қатысты. Шарада «Ағыраптағы аты жоқ адам» романының қысқаша мазмұны таныстырылып, тұсауы кесілді. Сонымен қатар, «Ағыраптағы аты жоқ адам» романын оқыған оқырмандар алған әсерлерімен бөлісіп, өздерінің сауалдарын қойды.

Кітаптың қалай жазылғаны жайында жазушы Қанат Әбілқайыр: «Әдеби шығарма жазу қажет шығар деп ойлап жүрдім. Кейін шешім қабылдап сегіз, тоғыз адаммен сөйлесіп шықтым. Басынан өткен қилы тағдырларды жазып, кейіпкерлердің ойша мінезін құрып жүргенде, бір жігіттің жындыханада екенін естіп, онымен жолығуға бардым. Сөйлесе келе тағдырының өте ауыр екенін білдім. Сол жігіттің келбетін ашу үшін 32 жындымен бетпе-бет сөйлестім. Сол бір адамның көрінісі үшін осыншама ақыл есі кем адамдармен сөйлесуге тура келді», – дей келе романды жазу оңайға түспенгенін айтты.

Әдеби кеште «Егемен Қазақстан» газеті бас редакторының орынбасары Талғат Батырхан, белгілі айтыскер ақын, «Алатау» газетінің бас редакторы Айтақын Бұлғақов сөз алып, жүрежарды тілектерін жеткізді.

Жазушымен болған әдеби кешті ақын Сағыныш Намазшамова жүргізді.

3.БЫЖЫБЕК.

ШАРА

Жетісу гарнизонындағы 18386 әскери бөлімінде жас сарбаздардың Отан алдында адал болуға ант беру шарасы салтанатты түрде өткізілді.

САРБАЗДАР
ӘСКЕРИ АНТ БЕРДІ

Бұл күн жас сарбаздар мен олардың ата-аналары үшін де үлкен мереке. Ант қабылдау адам өмірінде бір рет қана келетін сәт.

Әскерге жаңа шақырылған жас сарбаздар Отан қорғаушылар атанды. Салтанатты шараға облыстық Қорғаныс істері департаменті бастығының орынбасары, басқарма бастығы Рүстем Рахимбаев, Ескелді ауданының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімінің басшысы Асхат Оразалинов және сарбаздардың туыстары мен жақындары арнайы қатысты.

Ант қабылдау рәсімінен кейін командирлер сарбаздардың ата-аналарымен кездесіп, ұлдары қызмет атқаратын орынның жағдайларымен таныстырды. Сонымен қатар, сарбаздардың ата-аналары ұлдарының алдағы әскери қызметтеріне байланысты барлық сұраққа жауаптар алды.

Жанат СЕМБАЕВ,
майор, Жетісу гарнизоны баспасөз қызметінің бастығы.

ПРИМИРИТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ

СПОРЫ МОЖНО РЕГУЛИРОВАТЬ МИРНЫМ ПУТЕМ

В НАШЕ НЕПРОСТОЕ ВРЕМЯ УЧАСТИЛИСЬ СПОРЫ, КОТОРЫЕ ПРИВОДИТ ГРАЖДАН В СУДЫ ДЛЯ РАЗРЕШЕНИЯ ТАКИХ ВОПРОСОВ. НО МНОГИЕ НЕ ПОНИМАЮТ, ЧТО ВОЗНИКШИЕ НЕЗНАЧИТЕЛЬНЫЕ СПОРЫ МОЖНО РЕШИТЬ МИРНЫМ ПУТЕМ, НЕ ИСПОРТИВ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СОБОЙ И НЕ ПОНЕСЯ МАТЕРИАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА. ПОЭТОМУ, МЫ ХОТЕЛИ ВНОВЬ НАПОМНИТЬ ЧИТАТЕЛЯМ, ПРОСТЫЕ И ВЗАИМОПРИЕМЛЕМЫЕ ПУТИ РЕШЕНИЯ ВОЗНИКШИХ СПОРОВ. ВСЕМ ИЗВЕСТНО, ЧТО С 1 ЯНВАРЯ 2016 ГОДА ДЕЙСТВУЕТ НОВЫЙ ГПК РК. ОДНИМ ИЗ НОВШЕСТВ В ЭТИХ НОРМАТИВНЫХ АКТАХ ЯВЛЯЕТСЯ ПРОДВИЖЕНИЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ПРОЦЕДУР РЕГУЛИРОВАНИЯ СПОРОВ. СУЩЕСТВУЮТ ВИДЫ АРС: ПЕРЕГОВОРЫ, МЕДИАЦИЯ, ПРЕТЕНЗИОННЫЙ ПОРЯДОК. ДОПОЛНЕН ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ НАДПИСЬЮ, ПАРТИСИПАТИВНОЙ ПРОЦЕДУРОЙ, СУДЕБНОЙ МЕДИАЦИЕЙ.

Примирительные процедуры регулируются главой 17 Гражданского Процессуального Кодекса РК. Мирное соглашение (мировая сделка) это договор, которым стороны прекращают спор или устраняют иную неопределенность в своих правоотношениях посредством взаимных предоставлений (уступок).

Иными словами мировое соглашение – это обычный гражданско-правовой договор, которым стороны прекращают судебный спор и устанавливают новые права и обязанности.

Исполнительная надпись – нотариальные действия нотариуса. Новый хорошо забытый старый вид деятельности нота-

риуса, направленный на проведение примирительных процедур. Исполнительная надпись применяется при условии предоставления документов, подтверждающих бесспорность задолженности или иной ответственности должника перед взыскателем, а также если со дня возникновения права на иск прошло более трех лет.

Партиципативная процедура является совершенно новой процедурой, суть которой заключается в ведении переговоров участниками спора при активном участии адвокатов без судьи или другого нейтрального третьего лица. В этой процедуре адвокаты должны содействовать примирению спорящих сторон и нахождению взаимовыгодного решения, так как исход партиципативной процедуры зависит от них.

Стороны в медиации не только решают спор путем переговоров, но и стараются сохранить дружественные отношения после медиации. При разрешении спора в про-

цедуре медиации стороны не стараются доказать правоту или обосновать требования и возражения, а наоборот стараются достичь такого разрешения конфликта, которое устраивало бы обе стороны.

Для расширения сферы применения медиации и уменьшения нагрузки на судей, процедура медиации внедрена в судебную систему. В целом, утвержденные судом соглашения об урегулировании спора в порядке суд медиации и классической медиации, а также соглашение в порядке партиципативной процедуры имеют такую же юридическую силу, как мировое соглашение. Следовательно, принудительное исполнение данных соглашений производится по правилам исполнения мирового соглашения.

Манап ДЖАНГАЗИЕВ,
страший судебный пристав
Текелского городского суда.

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

ШИРОКО ПРИМЕНЯЮТСЯ
ЦИФРОВЫЕ РАЗРАБОТКИ

После обретения страной независимости в казахстанской судебной системе произошли существенные изменения. Одним из ключевых направлений реформ является обеспечение верховенства права и модернизацию этой сферы. В частности, последние годы для совершенствования системы правосудия широко внедряются современные технологии.

В частности, применение новых технологий рассматривается как альтернативная форма организации осуществления правосудия, возможность граждан и непосредственных участников судебного процесса осуществлять предусмотренные законодательными актами права и обязанности. Так, к примеру, подача в суд документов в электронной форме, доступ к судебной информации, судебные извещения, онлайн участие

в судебном заседании и оборот судебных документов.

Необходимо, учесть высокие темпы развития, приобретает важность автоматизация деятельности судебных органов, оптимизация и ускорение судебных процедур, для беспрепятственного доступа к правосудию и судебной информации. В настоящее время внедрение цифровых разработок рассматривается как необходимое явление, но вместе с тем, это не замена

классического правосудия и переход к постоянному осуществлению только в электронном виде, а возможность без физического присутствия участие в процессе, упрощение механизма доступа и обеспечения оперативности.

Целью оснащения залов судебных заседаний системами аудиовидеозаписи во всех регионах страны, а также ведения аудиовидеозаписей судебных процессов является повышение

общественного контроля гражданского общества за законностью отправления правосудия, беспристрастностью судей. Это в свою очередь позволит повысить степень доверия общества к национальной судебной системе. Преимущества системы аудио-, видеозаписи судебных процессов очевидны. В первую очередь, аудиозапись (далее - АЗФ) судебных процессов в реальном времени дисциплинирует всех участников

Как известно судопроизводство - это осуществление судебными органами деятельности в соответствии с определенными процессуальными формами. К тому же согласно Конституции

Республики Казахстан правосудие осуществляется только судом, посредством установленных законом форм судопроизводства. Исходя из этого, в условиях цифровизации и детализации все больше внимания уделяется развитию информационных и коммуникационных технологий, в том числе и в судебной системе идут обширные процессы модернизации.

Азат РАМАЗАНОВ,
главный специалист-секретарь судебного заседания специализированного межрайонного суда по делам несовершеннолетних области Жетісу.

МОГУТ ЛИ СНИЗИТЬ
ПЕНСИОННЫЙ ВОЗРАСТ ДО 55 ЛЕТ

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА ТАМАРА ДУЙСЕНОВА ВЫСКАЗАЛАСЬ О ПЕТИЦИИ ПО ЗА СНИЖЕНИЕ ПЕНСИОННОГО ВОЗРАСТА ДЛЯ ЖЕНЩИН ДО 55 ЛЕТ, ПЕРЕДАЁТ BAIGENEWS.KZ.

«Мы уже в законодательстве предусмотрели с 61 года, уже установили. Если поступит такая петиция, конечно, в установленном порядке рассмотрим. Но мы сегодня большую часть пенсий получаем не от государства, а от наших пенсионных активов, которые мы сформировали. Поэтому нам нужно понять, если мы сегодня выйдем в 55 лет, сможем ли мы адекватную пенсию получать. Хотя сегодня в законодательстве есть ранние выходы на пенсию: в 53 года, в 55 лет, в зависимости от пенсионных накоплений», - сказала Тамара Дуйсенова.

Речь идет о пенсионном аннуитете..

«Если исходить из расчетов, которые мы видим по международной практике, если человек регулярно участвует 35 лет, регулярно отчислял, то пенсия у него составляет не менее 60% от самого пенсионного фонда. Это мир уже доказал. Поэтому нам нужно своевременно отчислять. Мы очень часто, когда говорим: “Давайте мы выйдем раньше (на пенсию — прим. ред.)”, мы думаем, что государство будет платить. Государство сегодня платит базовую пенсию от отчислений, в зависимости от участия в пенсионной системе, не зависимо от отчислений, и солидарную пенсию», - пояснила она.

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ

ПОГРЫЗЕННЫЕ ВЕЩИ: ЧТО ДЕЛАТЬ,
ЕСЛИ В ШКАФУ ПОСЕЛИЛАСЬ МОЛЬ?

По информации пресс-службы Минприроды России, на первый взгляд, избавиться от надоедливых насекомых очень сложно. Однако эксперт утверждает, что есть способ, который избавит от моли.

Обнаружить поеденную молью одежду в шкафу всегда становится неприятным сюрпризом. Кажется, что с этими вредителями невозможно справиться, однако эксперт по уборке с ником «Парди и Фигг» утверждает, что избавиться от непрошенных гостей можно одним простым способом.

Вопреки распространенному мнению, взрослые моли одежду не едят. Они только откладывают яйца. Из них вылупляются личинки, которые питаются тканью. Обычно в их рацион входят волокна животного происхождения, однако они, как показывает практика, едят все. Особенно большое скопление насекомых можно заметить на шерстяных вещах.

Если вы заметили моль на своей одежде, заверните ее в пакет и уберите в морозильную камеру на ночь. Таким образом вы избавитесь от яиц и личинок. После этого можно постирать вещи, чтобы быть уверенным, что они чистые.

Ранее были названы крупы, в которых могут завестись насекомые, и способы избавиться от вредителей.

ДУБІРЛІ ДОДА

ЖАРЫС КҮНДЕЛІГІ

29 МАУСЫМ МЕН 21 ШІЛДЕ АРАЛЫҒЫНДА ВЕЛОШАБАНДОЗДАР АРАСЫНДАҒЫ ЕҢ МӘРТЕБЕЛІ ЖАРЫС – «ТУР ДЕ ФРАНС» БАСТАЛАДЫ. ДУБІРЛІ ДОДАДА «АСТАНА» КЛУБЫНЫҢ САПЫНДА МАРК КАВЕНДИШ (ҰЛЫБРИТАНИЯ), МИКАЭЛЬ МЁРКЁВ (ДАНИЯ), АЛЕКСЕЙ ЛУЦЕНКО (ҚАЗАҚСТАН), ЕВГЕНИЙ ФЕДОРОВ (ҚАЗАҚСТАН), КЕС БОЛ (НИДЕРЛАНД), ХАРОЛЬД ТЕХАДА (КОЛУМБИЯ), ДАВИДЕ БАЛЛЕРИНИ (ИТАЛИЯ), МИКЕЛЕ ГОЦЦОЛИ (ИТАЛИЯ) СЫНДЫ САҢЛАҚТАР ӨНЕР КӨРСЕТЕДІ.

Андрей Тютин мен Эдел Жексенбинова жұбы садақ атудан Түркияның Анталья қаласында өткен Әлем кубогінің кезеңдік сайысында бас жүлдені олжалады. Бастапқы бәсекелерде Бразилия, Словения, Италия құрамаларынан басым түскен жерлестеріміз финалда Ұлыбританияны ұтты.

Футзалдан 2025 жылы жасөспірімдер (U-19) арасындағы Еуропа біріншілігі қай жерде ұйымдастырылатыны биыл қыркүйекте өтеді деп жоспарланған УЕФА-ның арнайы конгресінде анықталады. Доп додасын қабылдауға үміткерлер қатарында Қазақстан да бар.

Қазақтың танымал кәсіпқой боксшысы Сұлтан Зәуірбек (17-0, 12 КО) Ұлыбританияның Болтон қаласында ұйымдастырылған турнирде Роман Рубен Рейносоны (22-4-2, 10 КО) бірінші раундта ұрып жығып, екінші жартылай жеңіл салмақтағы WBA Continental нұсқасының алтын белбеуін иеленді.

Футзалдан ел чемпионатының қола жүлдегері анықталды. Бұл атаққа

Рудныйдың «Аяты» қол жеткізді. Үшінші орын үшін тартыста олар «Атыраудан» айласын асырды. Ал бас жүлдені былтыр ғана іргетасы қаланған «Семей» клубы олжаласа, 20 жыл бойы қарсылас шақ келтірмеген Алматының «Қайраты» биыл күміс медальді қанағат тұтты.

Қазақстанның теннисшісі Юлия Путинцева Ұлыбританияның Бирмингем қаласында өткен халықаралық турнирдің жеңімпазы атанды. Бастапқы бәсекелерде Клара Бюрель (Франция), Ангелина Калинина (Украина) және Кэролайн Доулхайдты (АҚШ) ұтқан ол жартылай финалда Элизабетта Коччеттоны (Италия) қапы қалдырды. Финалда жерлесіміз Айла Томляновичті (Аустралия) 6:1, 7:6 есебімен тізе бүктірді.

14–18 тамызда Астанада шайбалы хоккейден Президент кубогі жолындағы жарыстың жалауы желбірейді. Биыл бұл турнирде «Барыстан» бөлек, Хабаровскийдің «Амур», Тольяттидің «Лада» клубтары және Қазақстанның ұлттық құрамасы шеберлік байқасады.

Иорданияның астанасы Амманда өтіп жатқан жасөспірімдер арасындағы Азия біріншілігін (U-17) Қазақстанның грек-рим күресі шеберлері 1 алтын, 2 күміс, 3 қоламен қорытындылады. Жалғыз бас жүлдені 60 кг салмақтағы Шәміл Досбол жеңіп алса, Анапия Еркебулан (80 кг) мен Әділет Тойшы (92 кг) финалда ұтылды. Ал Нұрәулет Құмарұлы (45 кг), Едіге Төлеутаев (51 кг) және Қанағатбек Данияр (65 кг) қола медальға қол жеткізді.

«Найман» деген лақап есімді таңдаған қазақтың танымал спортшысы Қуат Хамитов (24-9-1) Глейсон Тибанды жекпе-жекке шақырды. 40 жастағы Бразилияның файтері (38-19) 2006–2018 жылдары UFC-де күш сынасқан. Кезінде ол Ник Диас (ұтылды), Джим Миллер (ұтылды), Рафаэлу Оливейра (ұтты), Рафаэл дус Анжус (ұтты), Хабиб Нұрмагомедов (ұтылды), Тони Фергюсон (ұтылды), Ислам Махачев (ұтылды), Уилл Брукс (ұтты), Роди Макдональд (ұтты) және тағы басқа дүлдүлдермен айқасқан.

Құрлықтық хоккей лигасында (ҚХЛ)

күш сынасатын «Барыс» биылғы чемпионат қарсаңындағы жоспарын бөлісті. Олар 15 шілдеде Астанада бас қосып, оқу-жаттығу жиынын өткізеді. Содан кейін 14–18 тамызда Астанадағы Президент кубогі мен 20–25 тамызда Омбыдағы Блинов кубогіне қатысады. Бұл додада Ярославльдің «Локомотив», Новосібірдің «Сибирь» және Челябинінің «Тракторына» қарсы ойнайды.

Теннисші Юлия Путинцева Ұлыбританиядағы жеңісінен кейін әйелдер арасындағы әлемдік рейтингте бірден жеті сатыға жоғарылап, қазіргі кезде 34-орынды иеленді. Қазақстанның бірінші ракеткасы Елена Рыбакина WTA тізіміндегі төртінші орнын сақтап қалды. Ерлер арасында ең үздік көрсеткіш Александр Бубликке тиесілі. Өткен аптамен салыстырғанда ол үш сатыға төмендеп, бұл күндері 22-орынды еншіледі. Ал Александр Шевченко 58-орынға табан тіреді.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРНИР

ӘЛЕМДІК ДОДАҒА ӘЗІРЛІК

KAZAKHSTAN, ASTANA 2024

Ерлер арасында 7 салмақ дәрежесінде өткен халықаралық доданың жалпыкомандалық есебінде біздің өрендер қара үзді. Турнирдің чемпиондарына 500 АҚШ доллары тарту етілсе, күміс жүлдегерлерге 350, қола медаль иегері атанған балуандарға 200 АҚШ доллары сыйға берілді.

АСТАНАДА ДЗЮДОДАН 20 ЖАСҚА ДЕЙІНГІЛЕР (U-20) АРАСЫНДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРНИР ӨТТІ. ДАНИЯР МАҚЫШЕВТЫ ЕСКЕ АЛУҒА АРНАЛҒАН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДОДАҒА ҚАЗАҚСТАН, ҚЫРҒЫЗСТАН, ӨЗБЕКСТАН, БЕЛАРУСЬ, РЕСЕЙ ЕЛДЕРІНЕН 150-ГЕ ТАРТА ЖАС БАЛУАН БАҒЫН СЫНАДЫ.

60 кило салмақ дәрежесінде еліміздің балуандары бар жүлдені олжалады. Мәди Серіков чемпион атанса, Телжан Сұлтанбай – күміс, Нұрсұлтан Бейсенбек, Асылхан Зейнуллин қола медаль иеленді. 66 килода Береке Рахматуллаұлы жеңіске жетсе, күміс медаль Санжар Қанафинге бұйырды. Қос қоланы өзбек балуандары Сухроб Пулатов пен Бенед Шүкіров еншіледі. 73 кило салмақтағы белдесу де тартысты өтті. Финалда жерлесіміз Мұхамедели Зәкіров өзбекстандық Асадбек Норбутаевты жықты, қола медаль тағы бір жерлесіміз Қанат Әбітұлы мен ресейлік Антон Кубовикке бұйырды. 81 килода Данил Крылов чемпион атанса, Досбол Балғабай күміс, Нодыръбек Мовлонбердиев (Өзбекстан) пен Досхан Жолжақынов халықаралық турнирдің қола медалін олжалады. 90 кило салмақ дәрежесінде өзбекстандық Сардор Еркіновтің екпінін ешкім тежей алмады. Берікбол Жұманбеков күмісті місе тұтса, Әзиз Алтынбай мен Нұрәулет Тынысқали қола медаль алды. 100 килода Мейіржан Сламшықов финалдық белдесуде Ерасыл Нұртазаны ұтты. Қола медальді Бақжан Байтас пен Бейбарыс Райс иеленді. 100 килодан ауыр абсолюттік салмақ дәрежесінде Жантілек Нұртілепұлын ешкім жыға алмады. Финалда оған Шерхан Алпанов жол берді. Әлихан Назымханов пен Ардақ Серіковке халықаралық турнирдің қола медалі бұйырды.

Күзде Тәжікстан астанасы Душанбеде дзюдодан жастар арасында әлем чемпионаты өтеді. Дүниежүзілік додаға елімізден кімдердің баратынын бапкерлік құрам осы турнирде бір саралап, балуандардың екпінін бағамдады.

ЖАЗҒЫ ОЛИМПИАДА

ЕҢ КӨП ЖОЛДАМА - БОКСШЫЛАРДА

XXXIII ЖАЗҒЫ ОЛИМПИАДА ОЙЫНДАРЫ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТӘУЕЛСІЗ ЕЛ РЕТІНДЕ ҚАТЫСҚАЛЫ ОТЫРҒАН СЕГІЗІНШІ ЖАЗҒЫ ОЛИМПИАДАСЫ БОЛМАҚ.

ӘЗІРШЕ ҚАЗАҚСТАННАН СПОРТТЫҢ 70 ТҮРІНЕН 80 ЛИЦЕНЗИЯ БАР, ЖАЗҒЫ ОЙЫНДАРҒА 45 СПОРТШЫ БІРІНШІ РЕТ ҚАТЫСАДЫ.

Жолдаманың ең көбін боксшыларымыз (10 лицензия) жеңіп алған. Париж-2024-ке баратындардың ішінде

ең тәжірибелісі – 31 жастағы Владислав Яковлев (академиялық ескек есу), ол 2012 жылғы Лондон Олимпиадасы-

нан бері тұрақты түрде қатысып келеді. Бұған дейін жүлде алғандар – Токио Олимпиадасының қола жүлдегерлері Сәкен Бибосынов пен Қамшыбек Қоңқабаев.

Ең көп жүлде иегері Елдос Сметов – Рио және Токио Олимпиадаларында жүлдегер болған.

17 жастағы Батырхан Төлеуғали (таеквондо) ең жас спортшы болса, ең егде спортшы – 37 жастағы Эльмир

Әлімжанов (семсерлесу).

Олимпиаданың іріктеу кезеңдері әлі мәресіне жеткен жоқ.

Естеріңізге салайық, XXXIII жазғы Олимпиада ойындары 26 шілде – 11 тамыз аралығында өтеді. Оған 205 елден 10 500 спортшы қатысады деп жоспарланған. Онда 32 спорт түрінен 329 медаль жиынтығы сарапқа салынады.

ДЕНСАУЛЫҚ

КҮНІНЕ ҚАНША СУ ІШУ КЕРЕК?

ДӘРИГЕРЛЕР ЖЕТКІЛІКТІ МӨЛШЕРДЕ СУ ІШУДІҢ ҚАНШАЛЫҚ МАҢЫЗДЫ ЕКЕНІН ҮНЕМИ ЕСКЕ САЛАДЫ. ЖАЗДА АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ ЖОҒАРЫЛАУЫНАН БІЗ КӨП СҰЙЫҚТЫҚ ЖОҒАЛТАМЫЗ, СОНДЫҚТАН СУ КӨП ІШЕМІЗ. АЛ КҮЗ БЕН ҚЫСТА ҚАНША СУ ІШУ КЕРЕК?

Қыста суды аз ішсеңіз не болады?

Суық мезгілде ағзадағы судың жетіспеушілігі сыртқы келбетке әсер етіп қана қоймай, жиі инфекциялар мен суықтап қалуға әкелуі мүмкін. Әсіресе, балалар мен қарттардың су ішу режимін қадағалап отыру керек.

Дәрігер күз бен қыста су балансын сақтау неге әсер ететінін түсіндірді.

ЖРВИ алдын алу. Егер сіз жеткілікті мөлшерде су ішсеңіз, ауруға шалдығу қаупі азаяды. Себебі шай мен кофеге қарағанда, қарапайым су зат алмасудың барлық процесіне қатысып, денеден қажетсіз заттарды шығаруға көмектеседі.

Вирустардан жақсы қорғаныс. Денедегі сұйықтықтың жетіспеушілігімен тыныс алу

жолдарының шырышты қабаты кеуіп кетуі мүмкін, салдарынан олардың жергілікті қорғаныс функциясы бұзылып, вирустардың енуі оңайырақ болады.

Терінің күйін жақсы сақтау. Даладағы суық, жел және үй ішіндегі жылытудың әсерінен терінің жағдайы нашарлайды. Терінің қаншалық ылғал болуы тек дұрыс таңдалған кремге байланысты емес. Теріні ылғалдандыру ішкі ағзадан басталады. Сондықтан күні бойы суды жеткілікті ішу керек.

Қыста қосымша салмақ қосу қаупі азаяды. Кейде адам шөлдеуді аштық сезімімен шатастыруы мүмкін, бұл шамадан тыс тамақтануға және кейіннен денсаулыққа байланысты мәселеге әкеледі.

Ағзаға су жетіспейтінін қалай түсінеміз?

Дәрігер дегидратацияның 6 негізгі белгісін атап өтті: қатты шаршау; ұйқышылдық; шөлдеу; зәр мөлшерінің азаюы; шырышты қабаттың құрғауы; терінің серпімділігі төмендеп, құрғақ болуы.

ӘЗІЛ

«Мақұлықбек»

Ұлықбек Есдәулет талантты журналист, Жамбыл облыстық «Ақжол» газетінің бас редакторы Мақұлбек Малдарбековпен университетте бір курста оқыпты. Оқуға түсіп, студент атанған күні екеуінің алғашқы таныстығы мынадай диалог түрінде өтсе керек:

- Атың кім болады?
- Мақұлбек... сенің есімің ше?
- Ұлықбек!
- Есімдеріміз ұқсас екен...
- Дұрыс айтасың... Аттары ұқсас адамдар айнымас достар болуы тиіс.
- Біз де сондай достар болайық...
- Ол үшін екеуіміз бұдан былай аттарымызды қосқанымыз дұрыс.
- Қалайша?
- Мысалы «КукрыНиксы» деген суретшілерді естіген шығарсың?
- Естігем.
- Естісең сол... Екеуіміз солар секілді аттарымызды қосып, бүгіннен бастап «Мақұлықбек» деп атанайық.

Әлібек АСҚАР

www.zharar.com. сайтынан алынды.

КЕРЕК КЕҢЕС

МҰРЫНДАҒЫ ТҮКТІ ЖҰЛУҒА БОЛМАЙДЫ

КЕЙ АДАМДАР МҰРЫНДАҒЫ ТҮКТІ ЖҰЛЫП ТАСТАҒАНДЫ ЖӨН КӨРЕДІ. АЛАЙДА, МҰНДАЙ ӘДЕТ ИНФЕКЦИЯЛАРҒА ЖӘНЕ АСҚЫНУЛАРҒА ӘКЕЛУІ МҮМКІН.

Мұрындағы түктердің негізгі рөлі – ауадағы шаң

Отоларинголог Дон Бизлидің айтуынша, мұрын көптеген қан тамырлары мен шырышты қабаттары бар нәзік аймақ. Мұрындағы түкті жұлу немесе оны дұрыс жұлмау инфекция жұқтыру қаупін арттырады.

мен басқа да заттарды ұстап қалу. Сондай-ақ, жәндіктер немесе басқа да тітіркендіргіштер мұрындағы түктерге тисе, рефлекторлық түшкіру шақырады, яғни ағзаның тітіркендіргішті «қуып шығатын» реакциясы іске қосылады.

Сондай-ақ, мұрындағы түктер мұрын қуысындағы ылғалдың қолайлы деңгейін сақтауға көмектеседі. Бұл ылғал біз тыныс алатын ауаны ылғалдандыруға және оны тыныс алу жүйесі үшін қолайлы етуге көмектеседі.

Мұрындағы түктерді түгел жұлып тастау денсаулықты сақтау үшін және инфекцияның алдын алу үшін қажетті сүзгілеу жүйесін жою дегенді білдіреді.

Егер мұрындағы түктер түріңізге жағымсыз әсер етеді десеңіз, оны қайшымен қиып тастауға болады. Бірақ алдымен қайшыны спиртпен залалсыздандырып алыңыз және тым артық кетпеңіз, көрініп тұрған түктерді ғана қиыңыз.

Материалдар massaget.kz. сайтынан алынды.

ӨНЕР

«МЕЙІРІМ» шығармашылық орталығының талантты балалары

Алина
ЗАРИПОВА

Еркеназ
СЕМБЕК

Мейірім
СЕРІКБАЙ

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Баспаханна директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА – редактордың орынбасары
Зарина БЫЖЫБЕК – тілші
Гүлнұр БАЙМҰХАН – тілші
Айнұр ӘБДІРАХЫМ – тілші

Кезекші редактор: З. БЫЖЫБЕК.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Оффсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Тарапымы 2700
Тапсырыс № 700

Индекс 15534